George Bălăiță

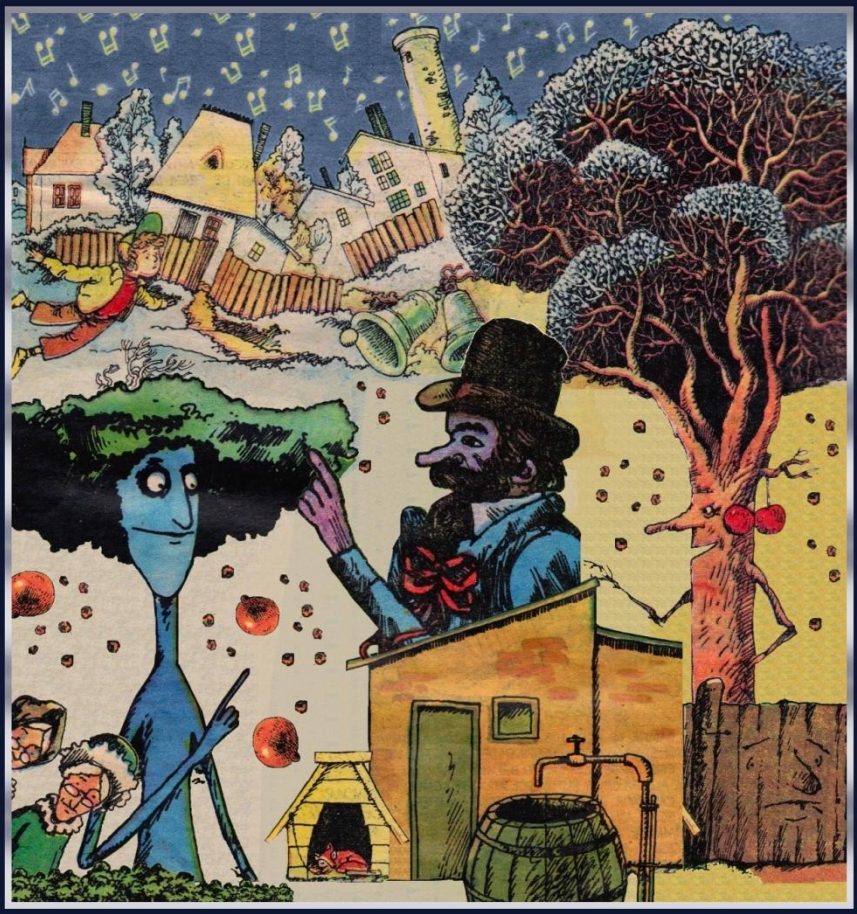

ÎNTÂMPLĂRI DIN NOAPTEA SOARELUI DE LAPTE

George Bălăiță

Întâmplări din noaptea soarelui de lapte

Micul Cantemir şi cireşul

Puiul de vulpe pe care micul Cantemir îl primi în dar de la nevasta frumoasă a pădurarului nu ştia să vorbească. Era spre sfârşitul iernii. Nici până la mijlocul lui aprilie el nu reuşi să învețe vreun cuvânt. Micul Cantemir îşi spuse, că, probabil, acesta este adevărul despre vulpi, deşi el nu văzuse vreo vulpe mută. E drept, băiatul nu văzuse până în această primăvară niciun fel de vulpe. Dar în cărțile pe care le citise, vulpile vorbeau româneşte şi erau atât de viclene, încât reuşeau să înşele cu uşurință corbi, urşi şi alte vietăți, ba chiar şi oameni. Oamenii câştigau întotdeauna; cu toate acestea, vulpile continuau să-i înşele în alte poveşti. Iată un amănunt la care micul Cantemir nu se opri. „Vulpile, îşi spunea el, au alte obligații. Cred că numai cele foarte înțelepte ajung să vorbească şi nu tocmai una foarte înțeleaptă s-o fi lăsat prinsă de nevasta pădurarului. Sau poate abia spre bătrânețe reuşesc şi ele să îndruge vreo vorbă, două, iar pentru asta trebuie multă răbdare”.

Puiul adus în traista vărgată cu roşu, verde, negru semăna cu un cățel. Botul însă se ascuțea mereu, iar ochii

străluceau atât de puternic, încât micul Cantemir se gândi să-l folosească noaptea în loc de lanternă. De când îşi dorea el o lanternă care să nu semene cu o lanternă!

Într-o seară, după căderea întunericului, micul Cantemir ieşi din casă cu gând să mai dea o raită pe la culcuşul puiului de vulpe. Nu era lună. O singură stea, departe, cea mai de sus. Puiul de vulpe dormea în cuşca verde a câinelui Bob. În jurul gâtului avea o cureluşă subțire, prinsă cu o sfoară de belciugul uşii. Câinele Bob lipsea, fusese trimis la țară, la bunici, era cam bolnav, trebuia să schimbe puricii şi să facă o cură de aer.

Nu era frig, era o primăvară începută bine. Abia apucă băiatul să facă trei paşi şi întunericul se pierdu treptat în lumina unui soare de lapte, ascuns privirilor. Această lumină făcu neprețuite pietrele drumului şi gardurile se legănau moi şi acoperişurile caselor cântau stins şi se uneau între ele ca nişte valuri inofensive, iar pământul pe care călca băiatul deveni atât de elastic, încât fiecare pas era un zbor şi o cădere încetinită, şi se auzeau fluiere de os, fluiere de fag, fluiere de soc şi un cimpoi cu foalele din piele de drac şi multe clopote de aramă fierbinte şi clopote de

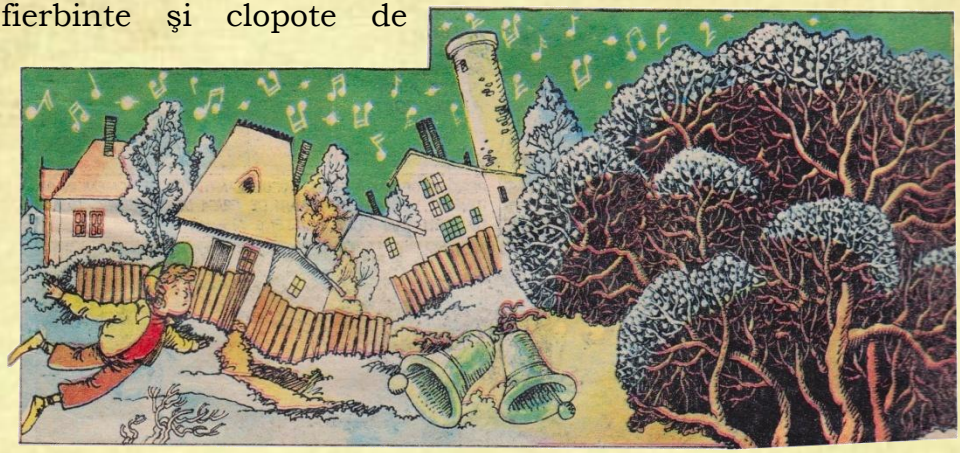

argint înghețate. Prin nouri de sare şi ger ajungea muzica aceasta în urechile băiatului, sunete reci şi misterioase, ecoul celor mai adânci depărtări.

Acum băiatul se afla sub cireşul de lângă poarta grădinii şi văzu cum, începând de la vârful vârfului, cireşul se acoperă cu brumă albă. Dar frig nu se simțea. Iar bruma se întindea stăruitoare, fără lăcomie, de neînlăturat însă şi, ajunsă la poale, se întoarse cu altă putere spre vârf, cuprindea mereu mai groasă creangă cu creangă. Băiatul alergă câțiva paşi înapoi. Muzica ce ați ascultat-o cu el se desfăcu în acorduri lungi de orgă, şi întorcând capul, micul Cantemir zări în stânga, acolo unde era Polul Nord, un cub de gheață verde, mult mai limpede ca apa. La o măsută de sticlă, cu picioare de aur, răsucite la capetele de jos, Andersen, cu fața lui prelungă şi bună, scria poveşti, în timp ce foaia de hârtie acoperită cu rune negre era luminată de un sfeşnic cu flacără rece. Lângă el se afla orga de sticlă la care cânta o laponă mică, mică. Degetele ei pluteau pe clape, uşoare ca aburul aurorei boreale; avea plete negre şi breton retezat chiar deasupra sprâncenelor;

HEI, BĂIEȚE. NU TE MIRA DE NIMIC: ÎNCEPE, VEZI BINE, AM ÎNFLORIT. ASTA SE ÎNTÎMPLĂ ÎN FIECARE AN. CERE-MI NUMAIDECÎT CE AI DE CERUT!
REPEDE. TREBUIE SĂ PLEC LA CONSILIU

— Hei, băiete, spuse deodată cireşul.

Micul Cantemir vru să răspundă că acum e ocupat, l-ar interesa mai degrabă lumea nouă pe care o văzuse şi ar fi dat

orice să-şi poată trece mâna pe luciul părului de lac al micii lapone. Dar când se întoarse, limba lui, parcă tăiată, nu-l mai asculta şi nu mai voi să-l ajute la făcutul cuvintelor.

În faţa lui, bruma groasă, care acoperise în întregime coroana cireşului, se desfăcea în milioane de stele, milioane de artificii aprinse odată cu un singur chibrit. Iar fiecare stea se făcu o floare albă şi în fiecare floare albă se topi un sunet rece, tot mai stins, ultimul sunet de orgă.

— Băiete, spuse încă odată cireşul. Nu te mira de nimic: începe, vezi bine, am înflorit. Asta se întâmplă în fiecare an. N-ar fi mare lucru. Dar acum e altceva. Ia aminte: începe; mai bine zis a început. Eşti dintre cei norocoşi. Cere-mi numaidecât ce ai de cerut! Repede. Trebuie să plec la consiliu...

Limba micului Cantemir se dezmorţi. Cuvintele se îngrămădiră atât de multe în gura lui, că primele douăzeci şi nouă ieşiră împreună. Se auzi un fel de mmmcccaabbbunddiiiiirunsttualllmeooo, cât se poate de de caraghios. Cu toată graba lui, cireşul dădu drumul unui râs aşezat, de grosimea zidului cetăţii Crăciuna.

MMMCCCAABBBUNDDIIIIIRUNSTTUALLMEOOO
CU TOATĂ GRABA LUI, CIREŞUL DĂDU DRUMUL UNUI RÎS AŞEZAT, DE GROSIMEA ZIDULUI CETĂŢII CRĂCIUNA
BĂIETE, BĂIETE, CUM AI AUZIT CĂ AI DE LUAT CEVA, ŢI-A VENIT GRAIUL CÎT AI ZICE PEŞTE. IA SPUNE: PEŞTE!

Băiatul se pomeni băgat până la gât într-un morman de floare albă, floare obişnuită de cireş. .

— Băiete, băiete, îşi tot sălta umerii grei bătrânul cireş, cum ai auzit că ai de luat ceva, ţi-a venit graiul cât ai zice peşte. Ia spune: peşte!

— Peşte, spuse el.

— Ia spune de-a-ndăratelea, să văd, ştii ?

— Etşep, zise într-o suflare băiatul.

— Bravo, bravo, băiete! N-ar fi rău să înveți limba asta şi de la coadă la cap (pentru ca s-o ştii mai bine de la cap la coadă, cum se cuvine), poate ai să ajungi poet.

— Eu vreau să mă fac inginer, zise micul Cantemir.

— Am spus poate, făcu cireşul. Nu e obligatoriu; dar cine te crede? Slăbiciunea...

— Sunt şi slabi? se miră băiatul.

— Când nu iau untură de peşte...

Cireşul îşi scoase o rădăcină lungă, noduroasă şi se scărpină în creştet. Micul Cantemir reuşi să-şi elibereze o mână. De altfel nu stătea rău, era ca în pilota de puf, minus îndemnul mătuşilor sale: „Închide ochii şi dormi”. Ca şi cum s-ar putea dormi şi fără să închizi ochii! „Scărpinatul ăsta nu-mi spune nimic, gândi micul Cantemir. Aş avea chef, moşule, nu ştiu de ce, să presar bile de rulment pe treptele scării şi să calci tu pe una şi să vezi cum ajungi jos.

BRAVO, BRAVO, BĂIETE! N-AR FI RĂU SĂ ÎNVEȚI LIMBA ASTA ȘI DE LA COADĂ LA CAP (PENTRU CA S-O ȘTII MAI BINE DE LA CAP LA COADĂ, CUM SE CUVINE), POATE AI SĂ AJUNGI POET

Am aşa un chef...

Pentru vârsta lui, acest băiat citise atât de mult, încât îi trecuse odată prin cap să se lase chiar de şcoală, fiindcă ştia destule.

Hotărâse însă, în cele din urmă, s-o termine şi încă primul! În definitiv, tot o începuse.

Şi nu era singurul.

„Te-aş face să întârzii la consiliu, moşule. Consiliu, frumos cuvânt, până acum n-am observat asta. Consiliu seamănă cu Pompiliu. Anton... ştie toată clasa că aşa îl cheamă pe Pompiliu. Dar consiliu şi mai cum?!? Uilisnoc! Uilipmop! Ce fac? Nu cumva am devenit poet şi va trebui să iau untură de peşte?"

Acest din urmă gând îl îngrozi pe micul Cantemir şi el strigă:

AM SPUS POATE. NU E OBLIGATORIU. RĂMÎNE CUM NE-AM ÎNȚELES. MĂ ÎNTORC. EU SÎNT UN CIREȘ DE ONOARE, UN CUVÎNT DE-AL MEU CONTEAZĂ MULT.

— Nu!

— Nu ştiu ce-ai vrut să spui cu acest nu, zise cireşul, dar eu sunt foarte grăbit. Rămâne cum ne-am înțeles. Mă întorc. Eu sunt un cireş de onoare, un cuvint de-al meu contează mult.

— Un cuvânt sau o cireaşă ? întrebă micul Cantemir.

— Un cuvânt sau o cireaşă totuna-i, ce te bagi în vorba celor mari, nu vezi că eşti abia un copil? Ce-i obiceiul ăsta ? Ia vezi că mă supăr rău de tot!

„Mi-ar trebui nişte bile nu mai mari ca mazărea", gândi băiatul.

Cireşul se scutură din vârf până la rădăcină. Nu căzură flori. Ar mai fi vrut băiatul să audă muzica ciudată pe care o ascultase. Vine acum spre el? Nu ce auzea, acum era poate ecoul ecoului ei rătăcit – poți şti? – pe drumul norilor vineți sau al norilor portocalii, pe drumul apelor, pe drumul de ceață, ocolind fiecare stea odată, iar luceferii de două ori şi Calea Laptelui întreagă.

Şi nimic din ce ați văzut până acum.

Acolo unde se uita băieţaşul, se vedea prin lumina soarelui de lapte cuşca verde a câinelui Bob, dar câinele Bob visa acum pisici negre şi speriate, visa în odihna lui de la ţară un ciolan cu măduvă proaspătă, niciun concurent, şi mai visa o prietenă sinceră şi înţelegătoare, cu botul alb şi urechile mici, abia pătată pe şale cu galben şi cenuşiu, cu labe moi şi ochi candizi. În locul câinelui Bob, la umbra casei lui, stătea acum puiul de vulpe adus de Maria cea frumoasă, stăpâna pădurii şi a pădurarului. Puiul de vulpe dormea. Şi el visa. Ziua şi noaptea strigau în el străbunii trăiţi în păduri şi morţi acolo, umblând în libertate şi călcând după pofta inimii lumea jivinelor, iarna, vara, toamna, primăvara, cântând la lună şi făcând ospeţe şi nunţi lungi în poieni ascunse pe veci străinilor, în bucurie şi desfătare, da, aceşti străbuni strigau din depărtarea sângelui şi puiul de vulpe îi auzea cu sângele, cu ochii, cu şira spinării, cu măruntaiele, iar în dinţii lui ascuţiţi chemarea străbunilor trimitea fulgere scurte şi dureroase.

Dar el tăcea, bea lapte dulce de vacă blândă şi se îmblânzea mereu şi se linguşea sub mâna omului, torcea ca pisicile şi se zbenguia ca iezii, iar omul îi dădea crezare.

— Am plecat, zise cireşul. Ține minte, băiete, ține minte...

— Ia şi asta, strigă băiatul. Mi-e prea cald.

— Ai dreptate, spuse cireşul. Era să uit.

Sprinten ca un acrobat, cireşul se aplecă, în jurul lui se iscă un vânt slab şi băiatul se mişca acum în voie, numai mirosul florii de cireş plutea stăruitor.

Micul Cantemir şi Frica-de-întuneric

Plecând de lângă cireş, micul Cantemir se pomeni în întuneric. Deodată, îşi aminti de Frica-de-întuneric, una din cele mai bune prietene ale lui. Această Frică era o doamnă neînchipuit de slabă, cu mustață rară şi mâini strâmbe, subțiri ca vrejul de dovleac. Ea avea păreri cât se poate de ciudate despre toate lucrurile din lumea asta.

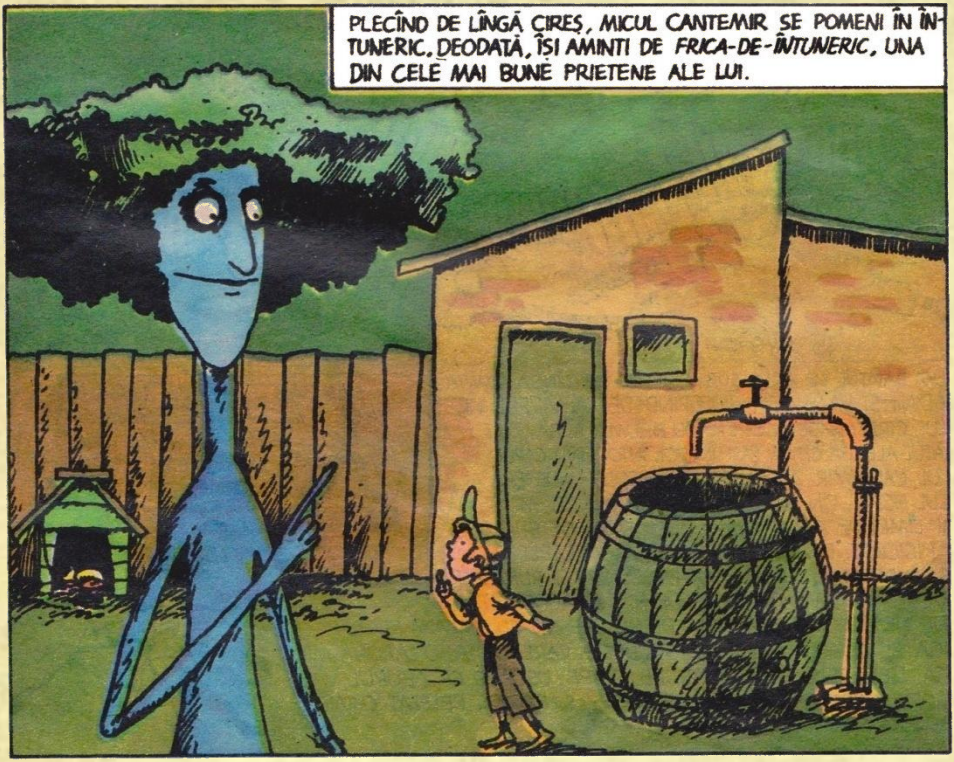
PLECÎND DE LÎNGĂ CIREŞ, MICUL CANTEMIR SE POMENI ÎN ÎNTUNERIC. DEODATĂ, ÎŞI AMINTI DE FRICA-DE-ÎNTUNERIC, UNA DIN CELE MAI BUNE PRIETENE ALE LUI.

O să vedeți ce părere are scorpia despre, să zicem, butoiul cu apă de lângă cişmea.

Dar să ajungem la el.

Nu departe de cuşca amintită se afla un fel de magazie, o încăpere din zid, veche, acoperită cu olane cenuşii, văruită în albastru stins. Aici se țineau iarna lemnele. Vara, mătuşile lui Cantemir găteau la o sobă cu plita atât de largă, încât se puteau fierbe odată patruzeci şi nouă de feluri de mâncare.

Se găseau îngrămădite prin colțuri felurite lucruri fără de care viața ar fi mai puțin dulce: o sanie cu tălpi de oțel numită racheta X3, reactoare de lemn şi aluminiu de diferite tipuri, trei mingi vechi de fotbal – unchiul Vasile promitea de două veri că va face din ele una bună, promitea – un cerc pe care nu-l mai alerga nimeni şi multe altele, printre care o bicicletă nu tocmai nouă; fapt lipsit de importanță,întrucât, se ştie, o bicicletă nu poate rămâne prea mult timp nouă: ea se învecheşte începând de-a doua zi. Cum spune micul Cantemir, găseşti biciclete mult mai rezistente printre cele vechi, numărul acestora fiind, vă daţi seama, mai mare decât al celor noi. Lângă această încăpere, care pe dinafară semăna cu casa Babei-rele, cu toate că nu avea acoperiş de turtă dulce şi ferestre de zahăr, se găsea cişmeaua cu robinet galben. Şi iată butoiul în apropierea robinetului! Uneori micul Cantemir fixa un furtun subțire în gura țevii şi, ascuns în podul vechii magazii, stingea, ca un colonel de pompieri, un foc inexistent în curtea vecină, unde doamna Crețu făcea plajă pe o pătură ecosez.

Butoiul avea doage cenuşii şi cercuri obişnuite. El era întotdeauna plin cu apă, pentru a nu face zgomot prea mare. „Căci, spunea ma'Amalia, butoiul gol zgomot mare face!"

Ea nu spunea vorbele astea în vânt, le spunea domnului Ambăruş. Domnul Ambăruş era un om bătrân, care venea câteodată în vizită şi stătea într-un scaun de nuiele sub via somnoroasă din cerdac şi fuma. Avea păr lung, adus după urechi şi degete galbene, pătate de tutun. Vorbea cu însuflețire despre un lucru pe care trebuia să-l facă în ziua următoare dis-de-dimineață, întotdeauna urgent, ceva important, după care viața lui va căpăta alt curs. Alături, ma'Amalia lucra cu acul o carpetă cu o moară de vânt; pe turla morii stătea un vultur atât de colorat, încât părea un papagal despre care puteai oricând spune că seamănă cu o cioară vopsită.

„Mâine, dis-de-dimineață, rezolv în sfârşit afacerea mea, spunea bătrânul..."

Iar ma'Amalia, către ma'Magdalena, care avea treabă în casă:

„Se ştie de când lumea, butoiul gol zgomot mare face”.

Bătrânul pleca şi venea altădată.

Micul Cantemir verificase spusa, folosind butoiul de lângă cişmea. Aşa era! De atunci, avea grijă să fie întotdeauna plin cu apă. Şi toată lumea credea că această apă foloseşte la udatul grădinii. Lumea aşa credea, sărmana! Şi împreună cu ea, ma’Amalia şi ma’Magdalena.

* *

*

Nu, n-am uitat de Frica-de-întuneric. N-am trecut-o nicidecum cu vederea, aşa cum face micul Cantemir cu unele virgule şi puncte atunci când scrie pe curat temele. Frica-de-întuneric stătea în faţa lui, uscată şi sclifosită, nevoie mare. Ca de obicei, îl privea direct în ochi.

— Bine ai venit, spuse băiatul. Mă bucur că te văd.

Adevărul e că numai de întâlnirea asta nu-i ardea lui. Niciodată însă nu reuşise s-o ocolească. Dacă ar avea măcar o lanternă! La lumină, cucoana asta nesuferită nu mai face două parale.

— Văd bine că te bucuri, şi eu mă bucur, spuse ea, şi-l strânse de încheietura mâinii drepte. Au, ce răcoare şi ce poftă de fugă!

Scorpia se aplecă spre el şi îi arătă cu un deget de lemn putred ceva:

— Ce caută hipopotamul ăsta negru în curte la voi la ora asta?

Vedeţi ce părere poate să aibă ea despre butoiul de apă de lângă cişmea? V-am atras atenţia, aşa procedează ea întotdeauna. Vorbeşte calm şi niciodată nu lasă impresia că ar vrea să te convingă cum că părerile ei sunt cele mai bune. E de o prefăcătorie fără margini.

Până la butoi sunt câţiva paşi.

— Ce hipopotam, unde vezi tu un hipopotam? protestează fără convingere băiatul. Ăsta-i butoiul.

Ce întuneric! Dar şi fără să-l vezi cum trebuie, ştii că lângă cişmea nu poate fi altceva. Acolo e locul butoiului cu apă.

— Butoi?! se miră urâta. Tot ce se poate. Dacă spui tu, micule...

— Păi sigur, prinde curaj băieţaşul, e butoiul pe care ma'Amalia zicea că...

Înţelegându-l, cucoana nepoftită îi strecură o mână leneşă, umedă prin groapa cu minciuni, de-a lungul şirei spinării. Curajul micului Cantemir se făcu mai mic decât o monedă de cinci bani, apoi se subţie ca aburul pe geamul rece şi dispăru.

— Tot ce se poate, spuse sluta, dar părerea mea este că nu-i deloc un butoi, ci un hipopotam, şi încă unul din cei care mănâncă sârmă ghimpată şi căpitani de vapoare.

CE HIPOPOTAM, UNDE VEZI TU HIPOPOTAM ? ĂSTA-I **BUTOIUL**.
TOT CE SE POATE, DAR PĂREREA MEA ESTE CĂ NU-I DELOC UN BUTOI, CI UN **HIPOPOTAM**, ŞI ÎNCĂ UNUL DIN CEI CARE MĂNÂNCĂ SÎRMĂ GHIMPATĂ ŞI CĂPITANI DE VAPOARE.

Vrejul de pe spinarea băiatului deveni un sloi de gheaţă, strâmb şi neliniştit. Micul Cantemir simţi o poftă nebună să fie politicos. Îi era imposibil s-o contrazică. Nu se putea. Era o doamnă, era atât de amabilă, de binevoitoare! Probabil de atâta politeţe glasul lui începu să tremure, mai bine-zis să

pâlpâie ca un chibrit aprins în vânt. Obrazul drept se sucea într-un anume fel, de parcă ar fi vrut să ia locul geamănului din stânga. Cu respect mărit, băiatul spuse:

— Înghite sârmă ghimpată şi căpitani de vapoare! Extraordinar, doamnă!

Într-adevăr, de lângă cişmea se desprinse greoi, abia văzut prin noapte, un hipopotam în pântecul căruia, printre munți de sârmă ghimpată, trei căpitani de vapoare, cu şepci albe şi nasturi galbeni, îşi admirau unii altora tresele de aur cusute pe mâneci.

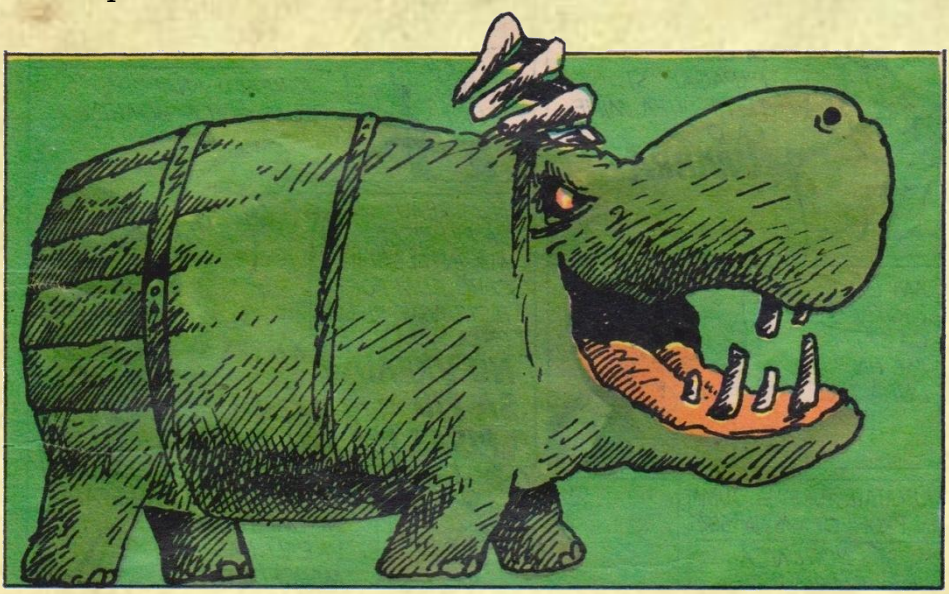

Din ce în ce mai amabil, totuşi păstrând încă o urmă palidă din firea lui de la lumina zilei, micul Cantemir îndrăzni:

— Dar de unde ştiți dumneavoastră, doamnă, ce înghit hipopotamii? Ați citit atât de multe cărți pentru copii?

Şi, de necrezut, hipopotamul începu să dea înapoi şi, pe măsură ce se retrăgea, asemănarea lui cu vechiul butoi devenea mai vizibilă. Curajul micului Cantemir se ivi nechemat şi creştea din ciuda vânătă ce cuprinse pe neaşteptate făptura uscată a Fricii-de-întuneric: nasul ei se ascuți, ochii săriră cât colo, mâna înghețată de pe spinarea băiatului se topea încet, apa călduță scursă printre coaste îl

gâdila. Dar ciuda slutei nu ținu nici cât ai clipi pe jumătate; curajul băiatului la fel. Pe loc, Frica-de-întuneric slăbi atât de tare, că însăşi mama Foamei s-ar fi cuprins de spaimă. Era mult mai subțire ca un tăiş de coasă şi lungă şi vânătă, ciumă şi holeră. Iar băiatul spuse repede :

— Vai, doamnă, ştiți, nu voiam să vă contrazic.

— N-ai decât, mă poți contrazice cât vrei, zise ea, stăpână pe situație, surâzând, ciupindu-l de şanțul gropii cu minciuni. Eu spun doar că ceea ce tu, copilul meu, numesti butoi, e un hipopotam flămând şi periculos. La urma urmei, e părerea mea, aşa văd eu.

Copleşit de bunăvoința ei, micul Cantemir abia izbuti să îngaime o propoziție simplă din care, şi aşa, mâncă o jumătate de subiect şi un sfert de predicat. (Se ştie că subiectele şi predicatele au un gust minunat, sunt mai bune decât toate dulciurile din lumea asta, adunate pe o singură tavă. Acesta este şi motivul pentru care mulți copii le mănâncă atât de des, uneori pe nemestecate, din prea mare lăcomie.)

— Asta-i părerea mea, repetă Frica-de-întuneric. Nu țin numaidecât să crezi la fel.

Hipopotamul se apropie pe picioarele lui groase, burta imensă se legăna într-o parte şi alta, ținea capul repezit înainte şi în jos, parcă mirosind o urmă. Avea o înfățişare întru totul respingătoare, deşi cei trei lupi de mare înghițiți de curând nu păreau să se simtă prea rău. Băiatul avu chiar impresia că joacă între ei zaruri. Dar nu reuşi să se convingă.

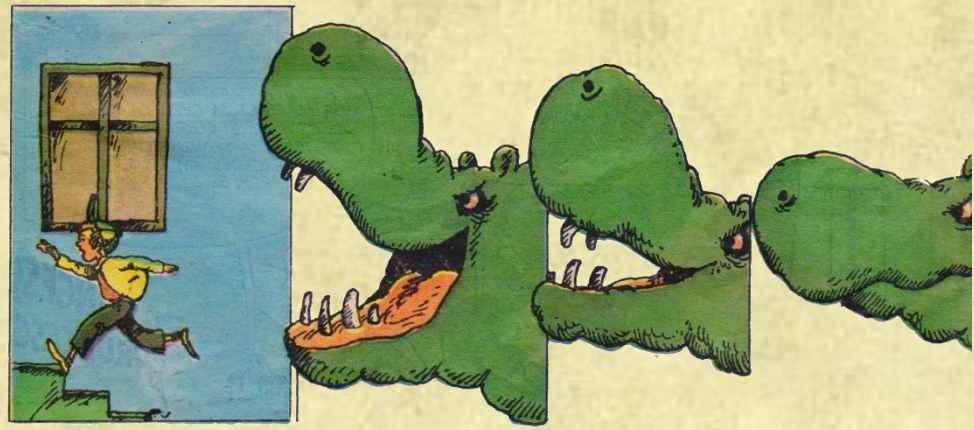

Se răsuci într-un picior, un salt, încă unul, simți în spate răsuflarea fierbinte a fiarei; era însă în pragul casei, smuci clanța şi intră.

Micul Cantemir şi Umbra

În hol, lustra cu trei braţe lumina puternic. Era linişte. Umbra micului Cantemir se aşează cuminte pe un perete. Din senin, băiatul se gândi: „Ce-aş mai face din tine o cămilă cocoşată!”

— N-are să-ți meargă, răspunse acestui gând Umbra. Acum ştiu totul despre cămile.

Părea nemâncată de multe zile. Fiind vorba despre umbra lui, băiatul se înduioşă şi era gata să-i aducă un pahar cu lapte şi un sandviş cu unt.

— Nu-mi place laptele şi nici pâinea cu unt. Ştiu totul despre lapte şi pâine cu unt, spuse ea cu superioritate, dar băiatul ştia că cine râde la urmă, râde mai bine. Sau mai rău, îl dojeni Umbra. Sunt nenumărate feluri de rău. Eu le ştiu; de acum le ştiu.

— Observ, spuse micul Cantemir, că eşti mare ghicitoare. În toate cărțile pe care le-am citit n-am văzut ceva asemănător. Te felicit!

Umbra se clătină măgulită. Băiatul zise, neputându-se stăpâni:

— Eşti cam îngâmfată. Şi repeţi ce spui ca un papagal. Şi te ţii după mine ca o umbră.

— Şi ce dacă mă ţiu?! Umbră! Spune, şi ce?

— Ţi-aş spune, dar nu ştiu nici eu; ceea ce ştiu este că nu pot scăpa de tine, îmi dau seama de multă vreme, n-am avut prilej să ţi-o spun. Te întreb eu acum: de ce?

— Ca să nu faci umbră pământului degeaba, spuse ea solemn. Nu prea ne înţelegem, văd. Un motiv serios ca să mă ţin după tine.

— Mai serios decât un portar pe care l-am văzut ieri într-o gheretă nu cred că poate fi, zise la fel de solemn băiatul.

— Eşti atât de asigur de asta?

— Sunt sigur că se potriveşte!

Răspunsurile anapoda erau unele din bucuriile rare ale micului Cantemir. Se dădea în vânt după ele.

În felul ei, Umbra nu se dădu bătută:

— Câteodată se nimereşte. Să te văd însă pe unde scoţi cămaşa când ai să te trezeşti că acasă-ţi faci o socoteală şi la şcoală nu se potriveşte, ai? Ce zici?

— Îţi spun pe unde scot cămaşa, se înveseli micul Cantemir, dacă ştii să ghiceşti asta:

Intru în casă să scap,
Şi casa-mi iese
pe ferestre.

Ia să te văd, dacă eşti aşa meşteră ghicitoare şi dacă eşti mereu în spatele meu, spune, să aud…

— Este… este… este aăăă, e…

Nu era nevoie să alergi înapoi o poştă întreagă pentru a vedea că, de data asta, Umbra nu poate răspunde. Bâlbâiala ei era de-a dreptul ruşinoasă.

— E limpede, spuse băiatul. Nu ştii, m-am convins. Am să-ți spun eu...

Deşi băiatul nu se mişcă, Umbra, cuprinsă de nelinişte, începu să se agite pe perete, țopăia de colo colo, cu toate că un capăt al ei era, fără putință de scăpare, strivit sub tălpile băiatului.

Fără grabă, micul Cantemir *se gândi la răspuns*.

— Ştiu, țipă Umbra, cuprinsă parcă de nebunie. Este *peştele în plasă*. Am ghicit, am ghicit!

Parcă se certau zece cuțite subțiri, lucii, ascuțite. Cu greu se opri din țopăială.

— M-am lămurit, spuse micul Cantemir. Te-ai specializat în calcul electronic. Singură habar n-ai de nimic.

Ghiceşti tu, dar numai ce vrea să gândească băiatul. Te-am prins! Mai stăm noi de vorbă. Oricum, nu-ți spun pe unde scot cămaşa. Nu meriți.

— Te rog, scânci Umbra, te rog spune-mi, mor dacă nu ştiu, te rog, doar sunt...

— Mă faci să am o părere cât se poate de proastă despre tine şi una din ce în ce mai bună despre mine, zise băiatul. Cu toată bătrânețea ta, mai că-mi vine s-o cred pe ma'Magdalena. „Amalio, zice ea, copii deştepți ca azi nu s-au mai văzut. Prea deştepți şi obraznici, dragă!"

— Are dreptate, suspină Umbra. Obraznici. În felul asta n-ajungi departe, să ştii, trebuie să fii un copil cuminte, ascultător, să nu, să nu , să nu..

— Nu te mai văicări, zise micul Cantemir. Două mătuşi sunt exact ce-mi trebuie. Crede-mă, îmi ajung. Nu mai vreau încă una.

— Auzi, auzi cum vorbeşte, auzi ce vorbe, un copil, auzi...

— Bâlbâiala ta mă oboseste. De ce nu vrei să fii înțelegătoare şi nu vrei să mă laşi boabe?

— Boabe? Să-ți fie ruşine! Şcolar eşti tu? Îmi pare rău că sunt umbra ta, mai bine aş fi umbra unui măgar. Vorbeşti anapoda. Cum adică *boabe*?

— Adică întreg, spuse băiatul. Boabe înseamnă aici *întreg*. Chestia cu măgarul, să ştii, nu mă deranjează.

Era sătul până peste cap. Dar cum să scapi de umbra ta?

— Nu-l deranjează! Ce tupeu! Un copil cuminte *nu răspunde*. Şi ce-i asta? Întreg? Boabe?

— Adică nu vreau să fiu pisat, mă înțelegi? Asta vreau. Să nu mă las pisat. Aici e greul. Eu nu vreau, cu toate astea, care cum

pofteşte, vine şi mă pisează. De ce?

— Mi-e somn, zise Umbra. Nu pricep nimic. Gata!

Ascultătoare, tăcută, subțire, ea va repeta de-acum înainte, prin somn, mişcările băiatului. Atât.

* *

*

Micul Cantemir îşi vorbi singur, înciudat:

— Nu mai vreau să fiu pisat!

În aceeaşi clipă apăru un fel de om, jumătate turbină, jumătate farmacist, aducând oarecum din profil cu o maşină de scris. Ciudata vietate făcu o plecăciune perfectă din toate punctele de vedere. Cel mai exigent profesor de plecăciuni din lume nu i-ar fi putut da mai puțin de nota zece. El zise, cu gura în podea:

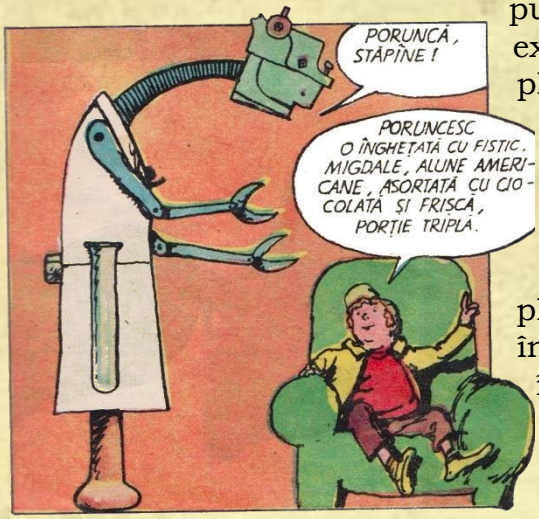
PORUNCĂ, STĂPÂNE!
PORUNCESC O ÎNGHEȚATĂ CU FISTIC, MIGDALE, ALUNE AMERICANE, ASORTATĂ CU CIOCOLATĂ ȘI FRIȘCĂ, PORȚIE TRIPLĂ.

— Poruncă, stăpâne!

Dorința lui de a fi pe plac era atât de puternică, încovoierea atât de supusă, încât micul Cantemir nu ar fi fost singurul cuprins de lenea plăcută pe care o simt la ceafă şi în genunchi cei care dau porunci. Uită totul şi spuse într-o suflare:

— Poruncesc o înghețată cu fistic, migdale, alune americane, asortată cu ciocolată şi frişcă, portie triplă.

In mâna celui făcut din două jumătăți atât de deosebite, pe o tavă de cristal, într-o cupă, se afla înghețata cerută.

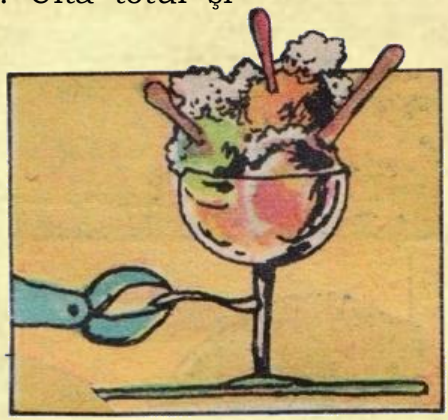

— Ooo, făcu micul Cantemir. Nici nu-mi...

Bătu deodată din palme, încruntă sprâncenele, era acum un mic vizir furios.

— Ce-i asta? O înghețată? Nu-mi trebuie!

Bătu cu piciorul în podea, pintenii sunară.

— Vreau un Mercedes!

AIII ! ÎȚI BAȚI JOC DE MINE ? VREI SĂ MĂ FACI SĂ CRED CĂ MERCEDES FACE ȘI CLEȘTI DE SCOS CUIE. TE TRIMIT LA SPÎNZURĂTOARE. UN MERCEDES AM SPUS, MAI REPEDE !
PORUNCESC
PORUNCESC..

Pe tava de cristal apăru un cleşte de scos cuie nou-nouț.

— Aiii! strigă micul Cantemir. Îți bați joc de mine? Vrei să mă faci să cred că Mercedes face şi cleşti de scos cuie? Te trimit la spânzurătoare. Un Mercedes am spus, mai repede!

Omul cu profil atât de ciudat îşi îndoi spinarea cu o repeziciune şi o eleganţă ce confirmară titlul de campion mondial la sportul ăsta, titlu pe care îl deţinea de doi ani. Ridicându-se, părea încurcat, prins cu ocaua mică.

— Poruncesc, urlă micul Cantemir, poruncesc...

— Ştiţi, şopti celălalt, nu se mai poate. Iar s-au încurcat comenzile. Ceva nu-i în regulă la tabloul de comandă. S-ar putea însă... mai târziu. Există o şansă...

Pofta de porunceală a băiatului se topi ca prin farmec. Îl dureau mâinile şi picioarele, ceva amar se lipise de cerul gurii. „Să fie chiar atât de obositor să dai porunci?" se întrebă el. Îi părea rău după îngheţata negustată.

STIȚI, NU SE MAI POATE. IAR S-AU ÎNCURCAT COMENZILE. CEVA NU-I ÎN REGULĂ LA TABLOUL DE COMANDĂ.
EU SÎNT NU-VREAU-SĂ-FIU-PISAT
IA SPUNE, BINE CĂ MI-AM AMINTIT, CINE EȘTI ?

— Ia spune, bine că mi-am amintit, cine eşti?

— Eu sunt Nu-vreau-să-fiu-pisat.

— Şi ce dacă nu vrei să fii pisat? Treaba dumitale. (Nici nu apucase băiatul nostru să poruncească bine şi începuse să uite restul. Deşi totul ţinuse atât de puţin, îşi revenea greu, cu multe ocoluri.)

— Asta sunt, i se răspunse. Am fost chemat, am venit. Dar eu singur nu ajung.

— Dacă nu ajungi, foloseşte o scară, îi sugeră micul Cantemir. Dar, de fapt, unde vrei să ajungi ?

— Nu ajung, în general, zise Nu-vreau-să-fiu-pisat, fără să se supere. Pentru ca să nu fii pisat, nu ajunge să vrei tu, trebuie să vrea şi cel care te pisează. Înţelegi? Eu am venit, e drept, dar n-am făcut decât jumătate din treabă.

Dintr-un buzunar fără fund, scoase o jumătate de piuliţă de alamă şi jumătatea de sus a pisălogului.

— Poftim, adăugă. Restul se află la el.

DINTR-UN BUZUNAR FĂRĂ FUND, SCOASE O JUMĂTATE DE PIULIȚĂ DE ALAMĂ ȘI JUMĂTATEA DE SUS A PISĂLOGULUI.
MICUL CANTEMIR VRU SĂ DEA O PORUNCĂ STRAȘNICĂ, DAR ÎȘI ADUSE AMINTE LA TIMP CĂ NU SE MAI POATE.
ȘI EU SÎNT COMPLICAT. UITĂ-TE LA PROFILUL MEU.

Micul Cantemir vru să dea o poruncă straşnică, dar îşi aduse aminte la timp că nu se mai poate.

— Nu se poate face nimic, continuă celălalt. Eu sunt numai eu, nu sunt şi el. Fac ce pot.

— Dar cu dorințele? îşi aminti băiatul.

— Altă căciulă! I-am ținut locul titularului. Era la masă. Ce *faci* nu contează; ce *eşti* contează.

— Destul de complicat pentru mine, se necăji băiatul.

— Şi eu sunt complicat. Uită-te la profilul meu!

Un pocnet scurt. Un scârțâit prelung. O tropăială asurzitoare, apoi lătrături, râsete, guițaturi, miorlăituri, un miros de celuloid ars amestecat cu lapte dat în foc, cu smoală topită, cu mere murate şi leustean. Un fum galben. La urmă, zgomotul înfundat pe care l-ar face câteva sute de roți de cauciuc pentru camioane, ce s-ar rostogoli deodată pe treptele de piatră ale unei scări.

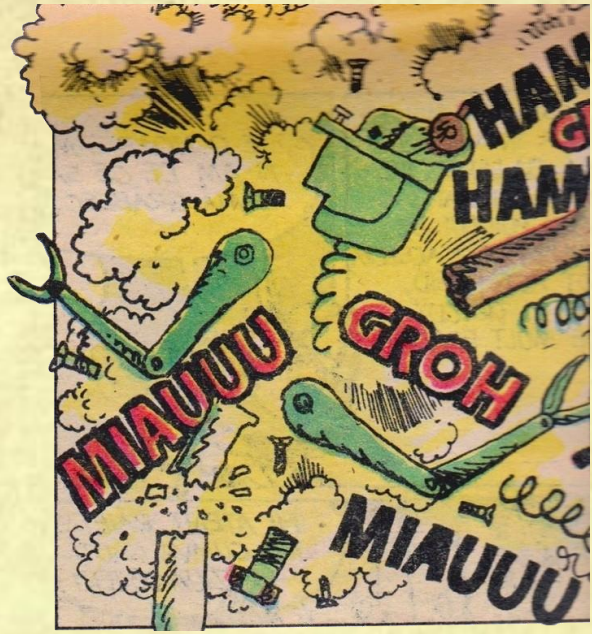

Micul Cantemir şi matematica

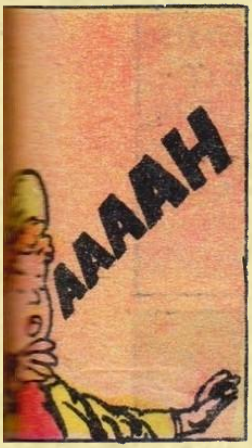

Rămas singur, micul Cantemir dădu drumul unui căscat larg, adânc. Fălcile trosniră pe rând. Nu se miră câtuşi de puțin de întâlnirile bizare pe care le avusese într-un timp atât de scurt. De altfel, cunoştea o fetiță care, de bună seamă la tot ce i se întâmplase lui până acum ar fi rămas şi mai indiferentă. Şi, în treacăt fie spus, micul Cantemir nu obişnuia să se mire prea mult în niciun fel de împrejurări. În altă poveste despre el am să vă arăt eu de ce.

Iar acum avea deplină încredere în recomandarea cireşului. Era un bătrân respectabil, avea mare greutate; era singurul cireş cu adevărat amar din tot cartierul.

Stătea în mijlocul holului şi aştepta ivirea de cine ştie unde a nu ştiu căror năzdrăvănii. Dar nu se întâmplă nimic. Lustra cu trei brațe luminând masa rotundă, cele două fotolii uzate acoperite cu huse înflorate, pereții tapetați cu rândunici violete, toate bine ştiute, la locul lor, ca întotdeauna. Bineînțeles, cu atât mai puțin s-ar fi cuvenit să se mire de data asta.

Ceva, totuşi spuse:

— Fel de fel de chestii.

Unor lucruri cărora nu le găsea pe loc întelesul, el le spunea simplu: chestii. (Un văr de-al lui, bărbat în toată firea, trecut cu treizeci şi şapte de luni peste şaptesprezece ani, începuse să scrie şi chiar să publice în unele reviste nişte poveşti pe care micul Cantemir se străduia să le priceapă, dar nu reuşea. Vărul spunea: „Chestiile astea nu sunt pentru tine”. În felul lui avea dreptate. Dar acest băiat curios, fără să înțeleagă asta, continua să citească orice vedea tipărit sub numele vărului său. Îi plăcu foarte mult cuvântul *chestii*. De atunci îl folosea cu succes oriunde nu-i mergeau cum trebuie cuvintele. Fiindcă, dragi copii, nu ştiu

dacă ați observat: acest cuvânt are puterea miraculoasă de a înlocui orice parte de cuvânt sau de propoziție, îndeosebi cele ce ne sunt în întregime ncunoscute. „Poate, vor spune unii, nu sună prea frumos, îi lipseşte ceva, nu ştiu ce. Dar dacă te scoate din impas, merge”. Merge, ăsta-i adevărul!)

Îşi aminteste bine: întâi a stat de vorbă cu cireşul. Cam pretențios parcă. Si grăbit. Dar destul de simpatic.

Pe măsuța rotundă văzu o sticlă cu lapte. Asta era! Trebuia s-o ducă puiului de vulpe, era porția lui de seară. Uitase, deci ieşise fără ea. Se aşează în fotoliul vechi, care îl primi cu un oftat. Lângă sticlă se afla o vază cu flori de ceară şi un album cu fotografii, multe fotografii cunoscute. Mătuşile lui, vărul cu şapcă de liceu şi număr matricol pe mâna stângă, el însuşi în nenumărate înfățişări, nişte neamuri de la țară în mijlocul orătăniilor, mama lui în costum național, Lidia, verişoara cu păr roşcovan în costum de baie, motonava „Constanța”, câte şi mai câte.

Pe urmă, întâlnirea cu Frica-de-întuneric. O cunoştea mai demult. Foarte nesuferită, rea, urâtă peste măsură. Mâinile dezgustătoare, înghețate, şerpi veninoşi. De fiecare dată când stai de vorbă cu ea, lumea îşi schimbă înfățişarea. Îi păru rău că n-a putut vorbi cu cei trei lupi de mare. De la ăştia ar mai fi putut afla câte ceva. Acum, gândindu-se la fiecare amănunt, e convins că jucau zaruri, fumau din pipe scurte, aveau haz cu bărbile lor rotunde, îşi dădeau pumni în coaste şi beau rom de Jamaica din pahare groase, da, ăştia aveau haz, dar mai erau şi mormanele acelea, brrr, de sârmă ghimpată.

Umbra? Cicălitoare, pisăloagă, tot mereu cu sfatul pe limbă. Nu poți scăpa de ea, e drept, dar cât poți ocoleşte-o, n-

o lăsa să treacă înainte, retează-i cât poți orice fel de pisălogeală.

Cât despre Nu-vreau-să-fiu-pisat, în afara înfățișării lui neobișnuite, nu avea nimic deosebit. Un robot, un tip care face numai ce-i spui să facă, unul care ține locul oricui îi trece prin cap să meargă la masă. Mai bine l-ar chema În-loc-de. Oricâtă bunăvoință ai avea, nu poți spune despre el ca despre oricine: „Ăsta seamănă cu cutare". Hotărât, nu! Cu toate acestea, părea foarte bine crescut, îndatoritor. Si cum spunea: „Porunceşte, stăpâne!" Da, *porunceşte*!

Micul Cantemir îşi întinse picioarele în lături; lăsă capul pe spătarul oblic, se scufundă în perna moale.

Sări de acolo tocmai în mijlocul încăperii. Îl însoțiră câteva miorlăituri înfiorătoare venite din adâncul fotoliului. Să fi avut fotoliul pisici? Sticla se clătină pe masă, florile de ceară foşniră ca cele vii, o frunză se topi de emoție, albumul se deschise singur la pagina 27.

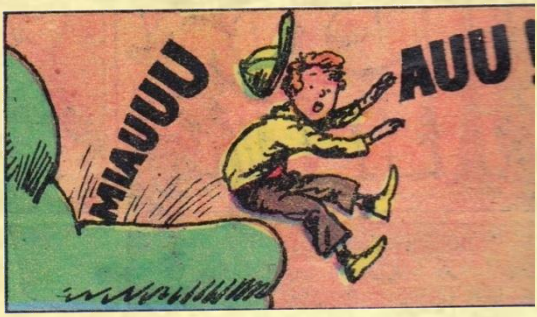

Micul Cantemir se lovi cu palma peste frunte. „Ia te uită, îşi zise, ce chestie! Mai bine ceream o maşină de făcut probleme. Cum o fi arătând o asemenea maşină?" Îi trecu băiatului prin minte că acest fel de maşină trebuie să semene oarecum cuNu-vreau-să-fiu-pisat. (Vedeți, chiar şi ăsta poate să semene cu cineva. M-amânşelat deci adineauri, cind am spus că nu !)

Cât de uşor ar fi putut fi! N-avea decât să ceară. Să se grăbească. Cerea o maşinăde făcut probleme. „Dar nu, nu de făcut, se gândi; una de asta i-ar trebui profesorului de matematică. Mie mi-ar trebui, fireste, una de rezolvat, asta

mi-ar conveni mie". Simplu. I-ar fi fost adusă pe tavă. Un, doi, trei.

Gândea micul Cantemir: „Ce viață aş fi dus eu de aici înainte! Îmi programam, de pildă, să învăț la matematică între 6 şi 8. Şi aveam două ceasuri libere. Puteam citi, puteam face orice. Două ceasuri pe zi să poți face altceva decât ce trebuie. Extraordinar! Iar în timpul ăsta, maşina rezolvă toate problemele, şi pe cele obligatorii şi pe cele suplimentare. Oh, ce viață!"

Se lovi încăodată cu palma peste frunte. (Se înțelege, nu prea tare, fiindcă nu era fruntea unui prieten, era chiar fruntea lui.) Şi zise:

— Ce chestie!

Eu pot adăuga aici, dacă vreți, că micul Cantemir nu era printre cei mai slabi la matematică. dimpotrivă, era al treilea sau al patrulea din clasă. Dar judecați singuri; nu e mult mai folositor pentru fracțiile ordinare sau zecimale să se adune, să se scadă, împartă sau înmulți singure? Eu cred că înfelul acesta au şi ele de învățat. De ce să le facă alții treaba, când pot foarte bine să şi-o facă şi singure! O astfel de maşină n-ar veni atât în ajutorul elevului, cât în cel al fracțiilor, fie ele zecimale sau ordinare. Si ar veni în ajutorul tuturor numerelor, al triunghiurilor, al paralelipipedelor, al sferelor şi cercurilor, în ajutorul tuturor teoremelor în frunte cu teorema lui Pitagora şi chiar în ajutorul tuturor postulatelor conduse de postulatul lui Euclid. Ca să nu mai vorbim de binomul lui Newton, rădăcinile de ordine mari sau ecuațiile cu n necunoscute. Nu credeți? Ce părere aveți? Dacă sunteți cumva de părere că o astfel de maşină în loc să vă ajute v-ar dăuna, n-aveți decât să nu vă gândiți la ea. Si ațezați-vă cu burta pe carte! Se poate sta în felul ăsta cât pofteşti, după ce ai învățat bine lecția.

Luându-mă cu vorba, îmi dau seama, însă, că am început să vorbesc cam în felul unora întâlniți până acum. Am să tac. Nu înainte de a vă spune că ma'Amalia îi strecoară uneori ma'Magdalenei o zisă veche: „Drăguță, din vorbă în vorbă, vorbă se deschide". Asupra acestei zicale nu-i nevoie să vă opriți, dragi copii, vă faceți că n-ați citit-o, sau,

mai simplu, săriți-o! Si o puteți sări uşor; nu e mai înaltă de-o şchioapă.

Micul Cantemir iese din încercuire

Ce linişte se făcu în jurul micului Cantemir! Pendula din odaia mătuşii Magdalena trimitea bătăi lungi şi scurte, printre ele, întrebări, o laponă cu breton lucios, sania din oase de morsă, renul. Hamuri din solzi de peşti-împărați, gânduri, gânduri, limba alămie a pendulei care nu ştie decât două vorbe: bun-rău, bun-rău, bun-rău...

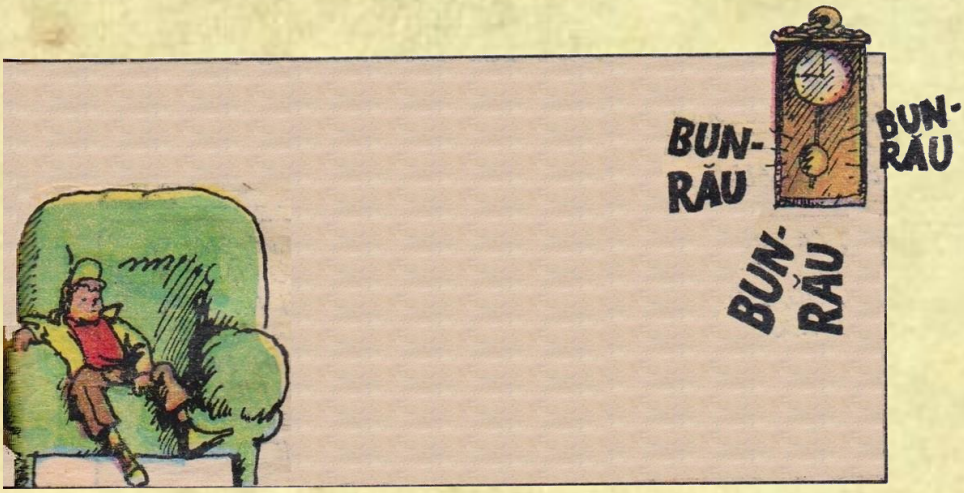

Uşa unei odăi se deschise şi apăru ma'Magdalena, urmată de ma'Amalia. Între aceste două bune femei bătrâne existau atâtea deosebiri câte asemănări. Vreau să spun că, luând o foaie dintr-un caiet de aritmetică şi scriind în dreapta pe o coloană asemănările dintre ele şi în stânga, pe altă coloană, deosebirile, trăgând linie şi adunând, cifra totală din dreapta, să zicem 37.895 ar fi fost egală cu cea din stânga, tot 37.895. Pentru că ar fi fără folos şi pictisitor să arăt toate aceste deosebiri şi asemănări, doar pentru a vă satisface curiozitatea, voi arăta câteva.

De pildă, amândouă îl iubeau nespus pe Cantemir, dar niciuna nu-i arăta asta pe față; amândouă erau încredințate că băiatul nu ştie nimic. Amândouă erau încredințate că, la rândul său, băiatul le prețuieşte în aceeaşi măsură şi pe una şi pe alta, ceea ce era cât se poate de adevărat.

Incă o asemănare între ele: amândouă ştiau nenumărate sfaturi şi se specializaseră în a le servi tuturor – şi celor interesați, şi celor neinteresați. Cele mai multe le primea iubitul lor nepot, Cantemir. Si cum era el un băieţaş destul de slăbuţ, nu le putea duce chiar pe toate. Ce făcea el? Uneori se prefăcea numai că le primeşte. Cum? Iată: deschidea bine urechea îndreptată spre gura uneia dintre cele două bătrâne, în timp ce aceasta emitea cu putere un sfat. Urechea devenea un fel de pâlnie transparentă, vibratilă, iar bătrâna era încredințată, văzând-o, că sfatul ei era binevenit. „Aşa, foarte frumos, ține minte ce-ți spun eu, că nu te învăț de rău...” Urechea ascultătoare prindea toate vorbele, în ordinea trimisă. În acelaşi timp, cealaltă ureche se ascuțea într-un fel de cornet lucios, devenind exact gâtul pâlniei care era prima ureche. Pe acest canal lunecos şi din ce în ce mai subțire, toate vorbele cu tâlc ale celor două mătuşi căpătau o viteză aproape cosmică, ieşeau afară şi se volatilizau în aceeaşi secundă, fiindcă este cunoscut din fizică: în contact cu oxigenul din aer, cuvintele se dezagregă, de unde şi vorba: strigi în vânt.

Cum se lăsau înşelate cele două bătrâne? Ei bine, aici s-ar putea da o explicație care arângreuia inutil povestea despre micul Cantemir şi v-ar face somn. Este de ajuns să ştiți că ele aveau încredere în atenția băiatului. Din nefericire, amândouă confundau (altă asemănare) *atenția* lui cu urechea spre care vorbeau. Asta era o greşeală a lor, iar faptul că uneori, când erau supărate, îl întrebau: „Ce-i cu tine, eşti într-o ureche?” nu înseamnă că ar fi descoperit vreodată această greşeală.

Uneori, micul Cantemir scăpa de prea multele sfaturi, dăruindu-le cu generozitate prietenilor care aveau sau nu aveau nevoie de ele.

Ajunge cu asemănările. Trec mai repede peste deosebirile dintre cele două bătrâne, deosebiri ce le apropie şi mai mult. Un singur exemplu: ma'Amalia vorbeşte foarte rar, ma'Magdalena foarte repede. Dar şi aici găsim numitorul comun: amândouă vorbesc la fel de mult. „Stai Magdalo, că nu dau turcii, spune ma'Amalia câteodată. Ai să pățeşti într-o zi ca cel care a plecat cu graba şi s-a întâlnit cu zăbava, îl ştii tu, venea şi pe la noi acum câțiva ani, ascuțea foarfeci şi cuțite. Cred că ştii." „Stiu, ştiu, cum să nu ştiu", se repezea ma'Magdalena. Astfel începeau să-şi aducă aminte şi aveau treabă toata ziua sau toată noaptea, după cum începeau, ziua sau noaptea.

* *
*

Bătrânele aveau nouă pisici. Erau cele mai frumoase pisici din regiune. Un renumit crescător de pisici din Amsterdam, în trecere prin oraş, a rămas încântat de mărimea, agilitatea, inteligența, temperamentul lor. Lâna pe care o torceau era de cea mai bună calitate. Olandezul scoase strigăte de admirație în fața strălucirii neobişnuite a blănii celor nouă pisici, şi care se datora nu uleiului de nucă, ci selecției îndelungate şi hranei compuse din şoareci de trei luni şi din lapte de pasăre dimineața şi seara, plus alte treisprezece feluri de mâncare, pe anotimpuri.

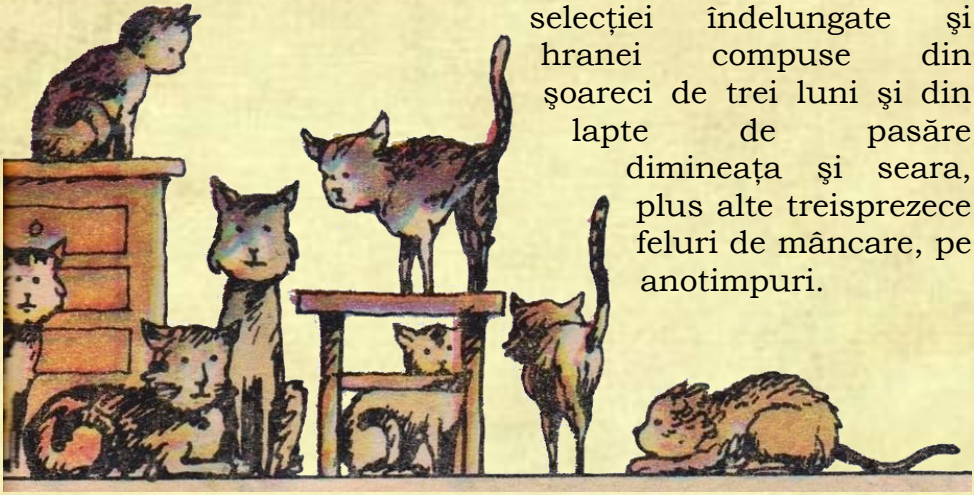

După ce fu adusă cafeaua şi dulceaţa, vizitatorul întrebă respectuos, dar cu aerul cel mai mirat din lume: „De ce nu creşteţi şi lalele?”

Neaşteptată întrebare! Bătrânele se cam supărară. Aveau şi dreptate. Stie o regiune întreagă cine eşti, vine unul străin, rămâne uluit şi, în loc să te întrebe ce şi cum cu pisicile, te întreabă despre lalele. Nu s-a mai pomenit! Descumpănită, ma’Amalia răspunse tot cu o întrebare: „Credeţi că ajută la ceva?”

Oaspetele, iubind la fel de mult şi pisicile şi lalelele, el însuşi vestit printre cultivatorii acestei gingaşe flori, de câte ori îşi aducea aminte de unele uita de celelalte. (Din această cauză, cei care nu-l cunoşteau prea bine îl puteau acuza de rea credinţă. Nedrept!) La întrebarea ma’Amaliei, el se grăbi la rându-i: „Dacă ajută? Desigur, doamnă! Lalelele înalţă spiritul, purifică gândirea. Sunt florile cu cele mai alese însuşiri”.

De aici încolo, conversaţia deveni cât se poate de interesantă. Cele două bătrâne continuau să vorbească despre pisici, olandezul despre lalele. S-au înţeles de minune, ajutaţi fiind şi de faptul că olandezul vorbea româneşte la fel de bine ca mătuşile olandeza.

Multe săptămâni s-a pomenit în casă despre această conversaţie. Din faptul că s-au înţeles atât de bine, o vecină a răspândit zvonul că între lalele şi pisici nu ar fi nicio deosebire. Iar la sugestia micului Cantemir, mătuşile lui dădură unui tânăr pisoi numele de Laleaua-neagră. Au fost zile de pomină.

* *

*

— Parcă vorbeai cu cineva, puiule, zise ma’Amalia, te-am auzit vorbind, nu? Cu cine vorbeai?

— Chiar! Cu cine vorbeai, cu cine? Se repezi ma’Magdalena. Văd că stai singur…

— Nu-i întotdeauna motiv să taci, făcu micul Cantemir.

— Nu ştiu de ce îmi vine să te cred, zău aşa, zău dacă nu, tu ce zici Amalio? Ce zici tu?

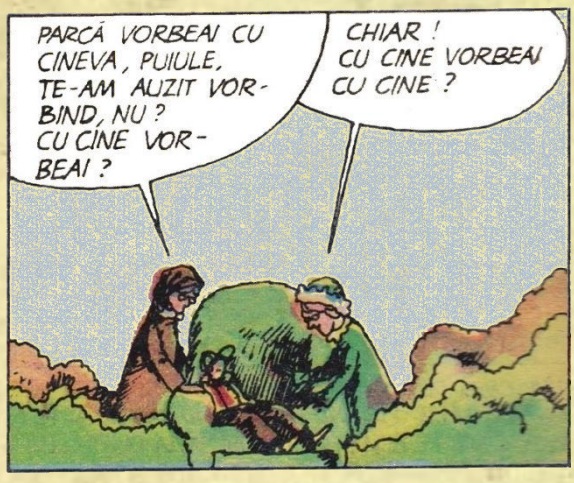

Obrazul rotund al mătuşii Amalia păreă întotdeauna pregătiti să audă o taină mare. Purta o bonetă cenuşie. Mâinile ei împleteau singure o mănuşă. Andrelele erau lungi, nichelate. Aveau înfipte în capetele de jos dopuri de plută. Ochiurile de lână groasă treceau repede de pe o andrea pe alta şi firul de lână, mereu înfăşurat pe degetul arătător, trecea în împletitură. Stătea în picioare, ghemul de lână îl ținea într-un buzunar al şorțului. Spuse rar:

— De, Magdalo, ce să zic? Vorbeşte şi el, mititelul. Nu ştie că toate câte le zice omul sunt vorbe; şi minciuna este vorbă. Că se ştie, drăguță:

Vorba-n colțuri şi rotundă
Fără cercuri se înfundă

— Cam aşa-i, aşa-i, ce ştie el? Nu întotdeauna cine are gură de vorbit are şi cap de gândit.

— Cum vine asta? se încruntă micul Cantemir: *fără cercuri se înfundă...*

— Ai să vezi tu, zise ma'Magdalena. Ia spune, vorbeai sau nu vorbeai ?

De zicale şi vorbe cu multe înțelesuri, din care înțelegi puține, scapi uşor, te faci că înțelegi şi merge aproape întotdeauna. Dar cum poți scăpa de o întrebare neocolită, cum să eviți un răspuns pe care nu vrei să-l dai pentru simplul motiv că *nu vrei* (acesta este, credeți-mă, un motiv cât se poate de serios), un răspuns aşteptat fără întârziere, cum?

Îi trecu prin cap băiatului să se facă o muscă, dar, lăsând la o parte faptul că nu era o treabă tocmai uşoară, cu siguranță că nu l-ar fi crezut nimeni.

Să încerce oare să nu se gândească la nimic, chemând astfel o idee salvatoare? Plăcut e, doamne, să nu te gândeşti la nimic!

Tocmai atunci pendula bătu de nouă ori. „*Incepe*!" spusese cireşul. *Ceva* începe sau *a început*. De unde vine căldura care, neaşteptat, îl cuprinde pe băiat de la tălpi şi se face guler în jurul gâtului? Şi de unde vântul cu miros de scorţişoară care îl răcoreşte pe dată? Şi de unde această femeie cu ochi tăiaţi adânc pieziş, acoperiţi de pleoape grele, frumoasa doamnă Curiozitatea? De unde chemarea ei de neînlăturat către băiatul neştiutor şi încăpătânat, de unde?

— Răspunde, măi băiete, ori nu ne mai auzi, sau nu vrei? zise ma'Amalia.

Cuvinte spuse fără nicio grabă.

Micul Cantemir se apropie de cele două bătrâne. Le cuprinse umerii, îşi linguşi creştetul capului la subsuoara lor şi i se păru că-i atât de mic, încât fără ele n-ar şti să găsească drumul până la uşă, şi dacă l-ai fi întrebat de ce se bucură cu acest fel de bucurie, n-ar fi ştiut să răspundă şi ar fi căpătat o notă mică, poate chiar patru.

Bătrânele, privindu-se pe deasupra lui ca de la cine ştie ce depărtare, clătinau capetele cu îngăduinţă acum, una din ele continua să împletească, mare era mulţumirea lor, dar ea nu trebuia întrutotul arătată...

— Ce spui, ce spui tu, uită-te la el, Amalio, zise ma'Magdalena.

— De, Magdalo, trag şi eu nădejde ca spânul de barbă. Poate-i vin odată minţile la cap. Uite-l cum le întoarce, îl auzi vorbind şi el zice că nu vorbeşte!

Micul Cantemir îşi ridică ochii spre ea, avea sufletul la gură. Ce s-ar fi făcut el fără răspunsul ce urma să-l primească? Întrebă:

— Ma'Amalie, cum să se tragă spânul de barbă daca n-are?

— Nici n-o să aibă, zise ma'Magdalena.

— Nu merită? se interesă băiatul.

— Nu poate, zise ma'Amalia.

Cunoscându-le prea bine, băiatul zise, simțind că acum e timpul:

— *Călugărul* s-a lăsat de călugărie.

Supărarea bătrânelor, şi aşa prefăcută, se duse pe apa sâmbetei. Amândouă spuseră odată:

— De unde ştii? Ai văzut bine? Ia te uită!

— Am văzut foarte bine. Ne-a dus pe toți. Cred că nici nu s-a călugărit vreodată.

— Aşa-i, aşa-i, dacă o fi aşa, ziseră mătuşile.

Si se bucurară. Era vorba despre bătrțnul motan Pafnutie care, în toamnă, declarase solemn că se călgăreşte, lăsându-se de vânătoare. De atunci, pariurile între bătrâne se țineau lanț: glumețte sau nu glumețte Pafnutie? Nu reuşiseră încă să s convingă.

— Asta-i bună, Magdalo, zise ma'Amalia.Merită să facem un domino.

Lăsă lucrul din mână.

— Vedem noi mâine, trebuie să vedem cu ochii noştri.

Ma'Magdalena aduse jocul de domino.

Micul Cantemir la mare

Eu, cel care scriu aceste întâmplări, le cunosc demult pe cele două bătrâne, iar pe micul Cantemir de când abia ştia să numere până la şapte. Citeodată îl iau cu mine la vânătoare. Dar ghinionul, prefăcut într-un magnet afurisit de forma unei mici potcoave, stă mereu prins de ţevile puştii mele aşa că, bătând amândoi câmpul şi pădurea, avem timp de vorbit. Acest băiat are o însuşire deosebită: nu pune niciodată întrebări de prisos. Un mare defect al lui de aici porneşte: cu toţi anii lui puţini, cere tuturor din jur să facă la fel. Ce îndrăzneală! Oamenii mari, cu mintea bine coaptă, auzindu-l, îl muştruluiesc pe loc: „Auzi, ce copil neascultător, ne învaţă el pe noi să nu-l întrebăm. Şi răspunde! Ar trebui să i se scadă nota la purtare, să se înveţe minte".

Întâmplarea de mai jos mi-a povestit-o un tânăr care era instructor de pionieri într-o tabără la mare, unde micul Cantemir a fost vara trecută.

În timpul somnului de după-amiază, într-o joi, micul Cantemir se strecură afară din dormitorul numărul 5, în care stătea împreună cu câtiva copii. Avusese grijă să îngrămădească sub pătură câteva prosoape şi un cearşaf, pentru ca toată lumea să-l creadă adormit acolo cu genunchii la gură, visând o expediţie spre Aldebaran. Lângă uşă, dormea cel mai bun prieten al său, Valentin, căpitanul echipei de fotbal. Înainte de a ieşi, micul Catemir îi fixă între buzele întredeschise un cornet de hârtie. Căpitanul Valentin, fără să se trezească, ţuguia buzele, mişca obrazul, încreţea fruntea, de parcă ar fi trebuit să spună lecţia la geografie şi nu ştia cum să înceapă. Micul Cantemir vru să-i sufle, el era tare la geografie, dar celălalt spuse limpede din somnul său adânc: „Nu mai dribla!" Asta-l hotărî pe bunul lui prieten să-l lase să se descurce singur. Afară îl cuprinse aerul încins al zilei în descreştere. Era vremea când lumina fierbe în apa sărată a mării, nisipul arde, iar vietăţile dorm cu oasele moi, neputincioase. Nisip, tăcere, soare nemilos. Băiatul se ţinu în umbra puţină a zidului alb. Vila taberei pâlpâia în aerul

încins, o iluzie atunci ridicată din valuri, alge şi scoici o împodobeau.

Încotro mergea băiatul? El auzise că la locul numit Călcâiul Aişei, atunci când soarele scapătă, vin delfinii şi, cu strigăte prelungi, adunați la un loc într-un vârtej de spumă, cheamă la ei pe marele Delfin Alb, stăpânul a două treimi din adâncurile Mării Negre. Uneori, se spune, apare din valuri însuşi acest rege al înțelepților, uriaşul delfin care ştie paisprezece limbi europene, trei asiatice, ebraica şi vechea greacă. Ferice de muritorul care poate vedea asta! În jurul lui, delfinii încep jocurile lor vestite, care țin de la asfințit şi până la răsăritul soarelui. Ei zboară, înoată în cap, se luptă în nouăsprezece feluri, joacă polo, fac concursuri de „cine stă mai mult sub apă", dansează, cântă şi se pârăsc unii pe alții.

Spectacolul merită văzut. Micul Cantemir îşi găsi un loc ferit la umbra unei stânci. Îşi sprijini ceafa de un maldăr de alge uscate şi aşteptă. Oricare dintre voi ar fi făcut la fel. Nu se arăta niciun delfin. Umbra pietrei creştea, se făcea tot mai rece. Culoarea mării se schimbă de câteva ori. Păsări vineții se vedeau departe. Băiatul închise ochii şi, când ridică pleoapele, în fața lui, ieşind pe jumătate din apa nemişcată a golfului, râdea o fată frumoasă cu părul încărcat de scoici. În mâna dreaptă avea un coş de sidef plin cu stridii. „Ia te uită, se gândi băiatul. Nu cumva o fi Sirena cea mică? Asta-i bună, eu vin atâta drum să văd delfinii şi ea îmi strică socotelile. Sunt sigur că a alungat delfinii".

— Hei, strigă el, cine eşti?

Fata râse şi spuse:

— Ai mâncat vreodată stridii?

Avea un glas limpede, curgător, dar nu-l putea spune pe r, ceea ce-l făcu pe micul Cantemir să creadă că acasă la ea vorbeşte mai mult franțuzeşte.

— Nu-mi plac stridiile, răspunse.

— De unde ştii?

— Ce te face sa crezi că ştiu? Am zis doar că nu-mi plac.

— Eşti foarte acru, zise fata. Eu sunt Sirena cea mică.

— Te-am recunoscut de la început, se bucură el. Povestea ta e tristă, o ştiu. Eu sunt Cantemir.

Fata aruncă departe coşul cu stridii. Bătu din palme.

— Hai să jucăm leapşa, strigă.

— Nu prea am chef, mărturisi băiatul. la spune, Sirenă mică, ce se aude cu delfinii?

Ea se întristă, era gata să plângă.

— Stai că vin, nu te supăra, zise el.

Se ridică, alergă spre apă, ea îi aruncă un pumn de spirale, melci pe care ii scoase din păr. Micul Cantemir îi culese şi mare îi fu bucuria când, privind fuga spiralelor, văzu printre cele şapte culori cerul, pământul cu ape, marea cu peşti. Toate se vedeau ln adâncurile nesfârşite ale spiralelor.

— Ține şi asta, strigă Sirena cea mică, şi-i aruncă un solz de aur, smuls din coada ei de peşte, care bătu cu putere şi iscă valuri până departe.

Solzul zbură prin aer, era o mică bucată de soare, băiatul întinse mâinile, dar în spatele lui stăteau pedagogul Iordan şi profesorul Stroiescu. Unde umbli? De ce nu dormi? Somnul e obligatoriu, o să te sancționăm, te dăm la gazeta de perete, şi uite-aşa îl forfecară din două părți!

Cantemir le spuse că a venit să vadă delfinii, dar, între timp, a stat de vorbă cu Sirena cea mică.

— După toate astea mai eşti şi obraznic, spuse pedagogul Iordan. Lasă, lasă, vedem noi!

— Ce născocire, zise profesorul Stroiescu. A văzut sirene. Un copil din zilele noastre să scornească asemenea bazaconii! Nu ştii, copile, nu ştii oare că sirenele sunt nişte animale *închipuite*, inexistente în realitate şi aparținând istoriei antice, oare nu ştii? Tu nu înveți la şcoală?

— Nu, spuse micul Cantemir.

— Vai, țipă profesorul Stroiescu, ca şi cum şi-ar fi tăiat un deget, auzi, auuu! Eu sunt naturalist, de un sfert de veac învăț pe copii legile ştiințelor naturii, dar n-am întâlnit specia asta. *Rara avis*.

— Trebuie sancționat, spuse pedagogul. Uite, nicio vietate n-a trecut prin apă de alaltaieri. Apa-i înțepenită şi el vede sirene.

Apa golfului era într-adevăr nemişcată şi pustie.

— Tăiați-mi capul, zise micul Cantemir.

— Auuu! Ce tupeu, zise profesorul Stroiescu.

— Mâine nu merge la plajă! adăugă pedagogul Iordan şi vorbesc eu cu instructorul lui să-l scoată în fața detaşamentului.

In drum spre tabără, micul Cantemir îşi aminti că la masa de seară se dau clătite cu dulceață de vişine. Furia celor doi îl lăsase cu totul indiferent. Asta era firea lui!

„Jumătate din conducerea taberei, a adaugat tânărul instructor, era de părerea celor doi: să fie trimis acasă etc. Dar îl cunoşteam bine pe acest băiat ciudat, plin de fantezie şi foarte cinstit. Am avut de furcă atunci. Curios e faptul că, deşi băiatul n-a mai vrut să povestească nimănui întâlnirea cu mica prințesă de apă, a doua zi toți vorbeau de asta şi nu puțini au fost cei care au încercat-o la rândul lor. Ce pedeapsă să dai pentru o poveste atât de frumoasă?

Iar eu, scriind acum capitolul acesta, mă gândeam că fiecare dintre voi – cine ştie? – ar putea avea norocul să asiste la venirea Delfinului Alb, sau să mănânce stridii din mâna frumoasei sirene, fata cea mai mică a Împăratului Mărilor. Încercați vara, spre asfințit, în liniştitul golf care se cheamă Călcâiul Aişei!

Micul Cantemir şi stâlpul porţii

Micul Cantemir ținea în mână sticla cu lapte. Trebuia neapărat s-o ducă puiului de vulpe, deşi aceluia, tot aşteptând, i-o fi trecut demult foamea.

Cele două bătrâne jucau domino, era ora lor de domino, nu le mai interesa nimic altceva. Atât după ora 9: domino. Albumul, mai târziu.

Micul Cantemir ajunse la uşă. Auzea sunetele seci ale pieselor de domino împrăştiate pe masă. Odată uşa închisă în urma lui, băiatul închise şi ochii. Gândul la Frica-de-întuneric nu întârzie să vină. Pesemne urâta îşi anunța în felul acesta sosirea. Puterea ei de convingere! Uşurința cu care te făcea să zici ca ea, aerul ei cu totul dezinteresat! Fără să deschidă ochii, băiatul strigă (curajul trebuie chemat în gura mare, altfel nu vine):

— E o noapte minunată! N-am de ce să mă grăbesc

— Nici eu nu mă grăbesc, spuse un glas, despre care îți dădeai imediat seama că vine dintr-o încăpere închisă.

— Abia te aud, spuse băiatul. Ai cumva guturai? Sau ți-e frică să dai ochii cu mine?

Se simțea deodată foarte curajos.

— Nu te văd. Parcă vorbeşti cu capul în pernă.

— *Asfixie*, se auzi. Cum să nu vorbesc aşa când mă apasă dopul ăsta? Şi apoi, nici nu ştii cu cine vorbeşti. Unde ai învățat tu să stai de vorbă în felul ăsta?

— N-am învățat, zise băiatul. Dar am priceput. Eşti sticla cu lapte.

Scoase dopul, îl băgă în buzunar: se auzi un oftat de uşurare. Apoi :

— Puteai să faci asta de la început, nu eşti deloc atent cu cei din jurul tău. Educația pe care, noi ştim, trebuie

însuşită, cu toţii, noi, conform, de aceea.. faţă de faptele, conform, cu asemenea lipsuri, de aceea, datoria revine…

Cu o singură mişcare, micul Cantemir băgă dopul la loc, îl îndesă cu podul palmei, pluta intră adânc, se auzi un geamăt, parcă bubuitul unui plâns. Răpăitul ploii de lacrimi parcă…

— Stai aşa! zise băiatul.

Era curios să ştie cine a vorbit, sticla sau laptele, dar îşi spuse că până la cuşca puiului de vulpe sunt doar vreo câţiva paşi; numai acolo va scoate iarăşi dopul. Poate până atunci uită ce avea de spus. Deşi începuse destul de frumos!

Luat de gânduri, micul Cantemir coborî cele câteva trepte ale cerdacului; era bucuros că Frica-de-întuneric nu se arată. Ajunse în curte. Si aici constată că nu numai curajul lui este de vină. De jur împrejur, lumina soarelui de lapte fusese iar trimisă. Nici urmă de întuneric. „Cireşul trebuie să fie! îşi zise băiatul. Îi tot dădea cu un consiliu, vorbea cam în dodii. Ia să-l întreb."

De bună seamă, lumina venea din locurile înalte, unde faurii argintari topesc şi lucrează argintul. Aveau poate de făcut podoabe pentru nouă nunţi de împăraţi şi cu toţii, calfe şi meşteri, lucrau şi iar lucrau, şi pământul primea lumină de la sporul lor, lumină de argint strecurat, de mari sfetnici lăudat, de ursitoare descântat, desferecat, cu puterile luate, împletite şi pecetluite în podoabe pentru braţe, pentru glezne, pentru mijloc, pentru împrejurul gâtului şi sfârcul urechilor, podoabe pentru frunte albă.

Terminând de gândit ce voia să-i spună cireşului, băiatul ajunse lângă poarta grădinii. Curtea binecunoscută de noi se vedea ca ziua. Cireşul însă *dispăruse*. Baiatul se învârti de câteva ori în locul unde ştia că a trait cireşul. Nimic. Cireşul nu era! Îşi făcu mustrări că l-a crezut mincinos. Nu! Se dusese într-adevăr la consiliu. Se va întoarce. Va avea oare timp să se întoarcă? Dar băiatul îşi dădu seama că nu *timpul* e important acum, ci *locul*. Desigur, timp îşi găseşte el. Nu prea se vede însă

locul. Locul ar trebui să fie o gaură mare, adâncă, în care să-şi fi fost culcat rădăcinile. Nici vorbă de aşa ceva. Pământ bătătorit, câteva fire de iarbă, o bucată de cărămidă veche. Băiatul aşează sticla cu lapte în apropiere. Tot aplecându-se, căutând ce nu era de găsit, răsucindu-se în dreapta şi în stânga, micul Cantemir se izbi de unul din stâlpii porții de la grădină. Acesta zise supărat:

— Fii atent, băieţaş, şi adăugă după ce se consultă în şoaptă cu un greier care venise mai demult, într-un sac cu cafea, tocmai din Brazilia şi se stabilise definitiv aici: nu cumva cauți ziua de ieri?

— În curând cea de ieri o să fie cea de alaltăieri, zise băiatul fără să se piardă cu firea.

— Cam ai dreptate, zise celălalt. Văd că nu eşti prea greu de cap. Dimpotrivă, aş zice că prea uşor.

Nefiind sigur dacă e luat sau nu peste picior, băiatul îşi propuse atenție. Întrebă:

— Cum adică, *prea uşor*?

— Ascultă, băieţaş, dacă o să ți se tot pară că cineva, cutare sau mai ştiu eu cine, vorbeşte cu tine în două sau mai multe înțelesuri, n-are să-ți fie prea uşor. Una, două, ai să crezi că ți s-a spus *altceva* şi în felul ăsta şi raspunsul tău are să fie altul şi cutare o să creadă la fel şi tu la fel, şi o să vă tot depărtați, de pildă...

Micul Cantemir dori din tot sufletul să găsească chiar acum bila de cristal care, dacă o ții în mâna stângă, te face nevăzut. Dar era un făcut: dorințele i se împlineau, ați observat şi voi, ori de câte ori nu avea nevoie sau nu se putea folosi de

ele. Rămase întreg. „Nu scapi de ăştia cicălitori nici noaptea”, îşi zise. Băgă un deget îndoit în gură şi fluieră puternic. (Ştia să facă asta foarte bine, câştigase câteva concursuri interstrăzi, fusese selecționat pentru faza superioară, intercartiere, nimeni nu se îndoia că va ieşi primul, ceea ce îi asigura o eventuală participare la un concurs de anvergură, internațional chiar, cu care prilej ar fi putut să vadă Australia, presupunând că acest concurs se va fi desfăşurat în Australia.)

— Ce ai? se întrerupse stâlpul porții. Ce te-a apucat?

— lartă-mă, minți, fără să-i pară rău, micul Cantemir. Iartă-mă! Mi-am adus aminte că trebuie să-i spun ceva fratelui meu mai mare.

— Aha, făcu stâlpul porții uşurat, bine că n-a fost altceva. Ce sistem de comunicare! Oricum, puteai să-i spui mai încet. M-ai asurzit.

Se aplecă să se consulte iarăşi cu greierul.

— Stă departe frate-meu, zise băiatul.

— Îl invidiez, se întristă stâlpul. De când îmi doresc eu să stau departe şi nu reuşesc.

— Departe de tot?

— De tot felul! Alții cum stau?!

— Ai dreptate, zise băiatul. la spune, când se întoarce bătrânul de la consiliu? Sau mai bine: chiar la consiliu a plecat? Nu-mi vine să cred.

— Frumoasă noapte! zise stâlpul

Băiatul insistă:

— Unde-i *locul* lui, dacă a plecat şi se întoarce? Trebuia să fie aici o *groapă*.

Stâlpul porții zise cu îngăduință:

— A luat-o cu el. Puteai să-ți închipui mai demult. Încep să mă îndoiesc de istețimea ta.

— Sunt prea mic ca să ştiu de toate: pentru asta sunt

oamenii mari, se sclifosi băiatul.

Dar fu luat în serios.

— Ei, bravo, acum îmi placi. Aşa mai merge. Ia spune, ce notă ai la modestie?

— Am nota zece, şopti micul Cantemir, dar n-o merit, mai am multe de făcut până s-o merit.

Acum semăna leit cu ceea ce se cheamă un copil-exemplu. Până şi eu l-aş fi luat în serios. Stâlpul porții se încălzi:

— Ba meriți, o meriți, bravo! Poți să mă crezi, am o mare experiență, meriți.

— Mulțumesc, *unchiule*, zise băiatul.

Fluieră încă odată atât de tare, că australienii, dacă l-ar fi auzit, l-ar fi declarat campion din oficiu.

— Ce s-a întâmplat, vai, ce s-a întâmplat?

— I-am spus şi lui frate-meu bucuria asta, zise băiatul. Te salut, babacule.

Micul Cantemir şi mincinosul cu mustaţă subţire

Discutând ba una, ba alta cu stâlpul porții Micul Cantemir nu reuşi nici de data aceasta să observe trecerea vremii. Pe adevăr vă spun, de când se ştie, băiatul voia s-o vadă, măcar în fugă, trecând. De câte ori nu pândise el în felurite locuri trecerea vremii! O aşteptase cu sufletul la gură. Degeaba! Se găsea întotdeauna cineva care să anunțe chiar când credeai că trebuie să se întâmple: a trecut! Acela o văzuse oare? Oricum, micul Cantemir, fire răbdătoare şi perseverentă, n-avea de gând să renunțe. Nu ştia nimeni, nu vorbise nimănui despre asta, nu era el omul care să se lase luat în răspăr. „Tăcerea e de aur", spune ma'Magdalena către ma'Amalia. Şi mai spune: „Vorba lungă, sărăcia omului, şi cuvântul e ca vântul, nu se ajunge nici cu armăsarul, nici cu ogarul; că de multe ori limba taie mai adânc decât sabia, adică: pune-ți frâu la gură şi lacăt la inimă".

Auzind odată vorbirea asta din urmă, vorbire de femeie bătrână, pe băiat îl pufnise râsul. Iată, năstruşnic băiat – zău aşa! – la ce se gândise: duminică, înainte de masă; nici prea cald nici prea frig; mare plimbare prin *centru*. Centrul unui oraş, ştiți şi voi, nu e de fapt un *mijloc*, cum ar fi la cerc sau la sferă. Nu. Centrul este cea mai mare stradă din oraşul în care locuieşte micul Cantemir şi din toate oraşele mari şi mici. Acest centru nu mai seamnă de loc cu cel din vremea când mătuşile baiatului erau tinere. Este acum înconjurat de blocuri-turn, maşini nenumărate trec în fugă sau dorm aliniate oblic în spații marcate cu var, maşini albe, roşii, portocalii, negre, violete, albastre şi alte culori. Într-un loc, care pe vremuri se numea *la rond*, s-a făcut o stație de benzină, Peco, ceva ca în filme. Noaptea se aprind reclame cu gaze rare, nu numai la cinematografe, ci în tot locul. Şi sunt cofetării cu pereti de sticlă şi tonomate, şi fete frumoase şi băieți gălăgioşi, fetele îi dau micului Cantemir înghețată şi discută cu el despre filme, lui îi sunt dragi, iar ele îi dau o fisă nichelată şi îi spun cam ce disc ar vrea să asculte, şi băiatul – specializat şi în tonomate – face numărul discului,

priveşte blazat, ca un cunoscător ce e, mersul tăcut al braţului de la picup şi restul mişcărilor ştiute, pâna când muzica izbucneste şi, neîncăpând în cofetărie, iese afară şi creşte.

Deci în toiul plimbării amintite, printre oamenii foarte eleganţi şi voioşi, micul Cantemir îşi închipui vreo câţiva cu frâie în gură, iar în dreptul inimii unii ascunzând sub haină, alţii neascunzând, lacăte.

„De ce râzi?" l-a întrebat atunci ma'Amalia. El îi spuse de ce râde, iar amândouă bătrânele îl priviră cu palmele la gură, mirate şi serioase. „Noi, copiii, de ce nu purtăm? N-am văzut niciun copil cu porcăria asta în gură". „Nu râde, spuse ma'Magdalena, nu râde, băiete, ai să fii şi tu mare". „Da, dar eu n-am să port nici mort de-astea. Nu!" „De unde ştii?" „Pe cuvântul meu de pionier dacă nu ştiu", a râs băiatul.

Iar ma'Magdalena şi-a bătut palmele ca şi cum le-ar fi avut pline de făină şi a zis: „Ei, Amalio, închipuiri de-ale lui, auzi ce-şi închipuie el, că pe centru, ha, ha, ptiu, bată-l norocul să-l bată... Şi noi şedem şi-l ascultăm. Ăsta-i un năzdrăvan, Pepelea, ceva în felul ăsta – zău dacă nu! – că şi boul are limbă, dar nu poate să vorbească, iar limba îndulceşte, limba amărăşte, că numai cu râma mică prinzi peştele mare, da, drăguţa mea, cum zici tu, Amalio, vorba dulce mult aduce!" Amândouă râdeau împreună cu băiatul.

Dar luându-mă cu vorba am uitat de noaptea asta. Fiţi numai urechi!

Aşa şi pe dincolo, stâlpul porţii amuţi. Micul Cantemir încercă să-l trezească, se răsti la el, încercă să-l scuture (ţi-ai găsit!), vru să-l tragă de urechi, dar nu ajunse, erau prea sus pentru el.

— Parcă-ai fi de lemn, spuse în cele din urmă.

Văzu cuşca puiului de vulpe, capul lui adormit, scos pe uşa rotundă, aşezat pe un maldăr de paie, peste care băiatul aşternuse o bucată dintr-un covor vechi, ales cu peşti şi păsări colorate. „Te trezeşti tu acum, când ai să miroşi laptele, îşi zise băiatul, şi să vedem dacă o mai faci pe mutul cum o faci de obicei, să vedem". Dar în aceeaşi clipă îşi dădu seama că sticla cu lapte nu mai era unde o pusese el.

Dispăruse. În locul ei stătea un mincinos nici tânăr, nici bătrân, cu mustață subțire şi ochelari fumurii. Cum îl văzu pe micul Cantemir, începu:

— Tinere domn, atenție! În satul bunicilor mei, nu departe de aici, ca să nu te mint, exact la optzeci şi trei de kilometri şi două sute douăzeci şi nouă de metri, s-a descoperit de curând, cu prilejul unor săpături, un fir subțire de aramă. Cred că ştii ce-i aceea aramă. Nu?

— Conduce bine electricitatea, zise băiatul.

— Aha, zise mincinosul, foarte bine! Sigur că da, asta face arama. Înseamnă că ai să înțelegi şi mai bine ce vreau să-ți comunic. Descoperirea acestui fir este de o importanță deosebită, ea dovedeşte, adică el, firul, clar, că vechii locuitori ai satului ăstuia cunoşteau electricitatea.

— Se poate, spuse micul Cantemir.

— Nu te miri?

— Nu.

— Mă mir!

De prisos să mai spunem că micul Cantemir cunoştea această anecdotă scoțiană şi bineînțeles şi urmarea. Zise:

— La noi în oraş s-au făcut nişte săpături şi nu s-a descoperit nimica. Asta demonstrează fără doar şi poate că strămoşii noştri cunoşteau telegrafia fără fir.

EXACT LA OPTZECI ŞI TREI DE KILOMETRI ŞI 229 DE METRI, S-A DESCOPERIT DE CURÎND, CU PRILEJUL UNOR SĂPĂTURI, UN FIR SUBȚIRE DE ARAMĂ. ASTA DOVEDEŞTE CĂ VECHII LOCUITORI AI SATULUI ĂSTA, CUNOŞTEAU ELECTRICITATEA.
LA NOI ÎN ORAŞ S-AU FĂCUT NIŞTE SĂPĂTURI ŞI NU S-A DESCOPERIT NIMIC. ASTA DEMONSTREAZĂ FĂRĂ DOAR ŞI POATE CĂ STRĂMOŞII NOŞTRI CUNOŞTEAU TELEGRAFIA FĂRĂ FIR.

Mincinosul îşi muşcă subțirea mustață cu buză cu tot. Îşi scoase ochelarii şi, în timp ce-i lustruia cu o piele de căprioară nu chiar întreagă, se uită cu atenție la băiat. Apoi îşi şterse cu o batistă obrazul şi ceafa sub gulerul cămăşii.

— Nu cumva... şi tu... adică, vreau să spun... eşti un fel de concurent... adică... ceea ce eu...

Atunci interveni în discuție poarta grădinii. Ea tăcuse mâlc, aşteptând să-i pice vreun viţel, dar, cum nu era tocmai nouă, se plictisise, renunță, şi se adresă mincinosului :

— Ai încurcat-o, ce mai încolo-încoa'! Ce-ai spus tu e *lăudăroşenie*, nu minciună. Ai început să îmbătrânesti, uiți de la mână pân-la gură, te-ai ramolit. Ehe, unde sunt vechile tale minciuni?

Mincinosul păru uşurat, se înveseli chiar; el zise:

— Mi se pare că ai dreptate. Nu-i nicio nenorocire. Îşi puse ochelarii. Îți multumesc că ai intervenit. Am fost derutat şi am confundat una cu alta. Asta-i: pur şi simplu băiatul se pricepea la capitolul ăsta.

Micul Cantemir, căruia nu-i prea convenea ultima observație, o trecu cu vederea şi vru să se depărteze.

Dar mincinosul îl apucă de mâneca hainei.

AI ÎNCURCAT-O CE MAI ÎNCOLO-ÎNCOA'! CE-AI SPUS TU E LĂUDĂROȘENIE, NU MINCIUNĂ.
STAI, TINERE, STAI SĂ VEZI! VINO LÎNGĂ MINE. DUMNEAEI N-ARE PESTE TOT DREPTATE. VINO! IA PRIVEȘTE ÎN PARTEA ASTA, PE FIRUL DEGETULUI MEU INELAR!

— Stai, tinere, stai să vezi! Vino lângă mine. Dumneaei n-are peste tot dreptate. Vino! Ia priveşte în partea asta, pe firul degetului meu inelar!

— Nu-i frumos să arăți cu degetul, încercă micul Cantemir să-l ocolească, nereuşind însă.

„Dacă n-am încotro, îşi zise, am să mă lupt cu el".

— Aşa-i, nu-i frumos, veni răspunsul. Uită-te fără să-ți arăt. Vezi? Ce-i acolo?

— Casa de apă, zise băiatul.

Turnul casei de apă din strada Mercur se vedea în lumina de lapte plutind frânt, când răsturnat pe o coastă, când pe alta; era turnul de la palatul lui Negură-Împărat, cel cu douăsprezece fete.

— Bun! zise mincinosul. Vezi tocmai sus pe acoperiş cum se zbenguie un pui de şoarece? Uite-l! Face tumbe.

— Îl văd, cum să nu, zise băiatul. Dar tu vezi ce are la gât?

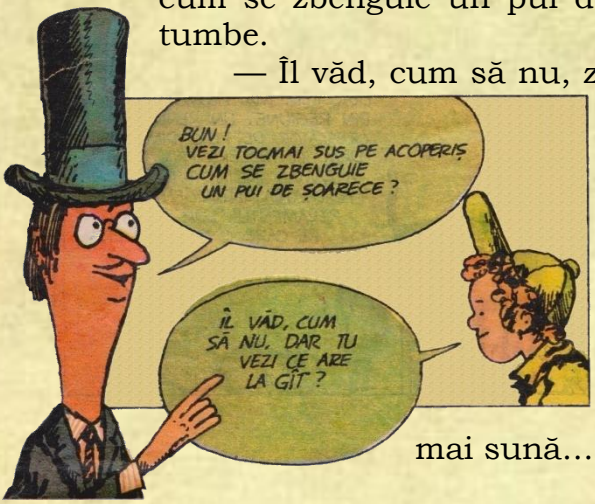

— Nu, şopti sufocat mincinosul, neştiind ce să mai creadă.

— Ba eu văd şi aud. Are la gât o talangă, i-auzi cum mai bate, i-auzi cum mai sună...

— Eşti un mare mincinos, izbucni mincinosul. N-am întâlnit în viaţa mea aşa un mincinos. E ceva de speriat şi sunt destul de în vârstă, minciunesc eu de-o vreme. Plec de unde am venit!

Cum zise şi făcu. Plecă de unde venise, pufnind pe nări ca o ţeavă spartă prin care ţâşneste abur încins.

Micul Cantemir şi Miezilă

— Să nu-l crezi, se cutremură de satisfacţie poarta grădinii. De fapt nu s-a spart nicio ţeavă. Minte. Chiar şi acum când nu-i mai foloseşte la nimic, minte. Dă-mi un pumn să-mi treacă sughiţul... Aşa... Nu vrei să intri?

— Numai dacă-mi răspunzi la o ghicitoare.

— Cu plăcere, spune!

— Ascultă:

Toţoi
Moţoi
Duce pe Ţoaţa
Moaţa;
Dar Ţoaţa
Moaţa
Nu duce pe Toţoi
Moţoi.

— Pe vremea când eram fag în pădure, suspină poarta grădinii, multe mai ştiam, spunea vântul una, oaia alta, păsările ca păsările, duc veştile în lume, se opreau şi pe la mine, trecea vremea. Acum am uitat tot. Stau aici şi scârţâi. Fac drumul de la ţâţâni la clanţă, o jumătate de cerc, atât, înainte şi înapoi, de treizeci de ani. Asta fac. De unde să ştiu să-ţi răspund? Nu ştiu.

PE VREMEA MEA CÎND ERAM FAG ÎN PĂDURE, MULTE MAI ȘTIAM, SPUNEA VÎNTUL UNA, PLOAIA ALTA, PĂSĂRILE CA PĂSĂRILE, DUC VEȘTILE ÎN LUME, SE OPREAU ȘI PE LA MINE, TRECEA VREMEA. ACUM AM UITAT TOT.

— Poarta grădinii se întristase. Gemu în balamalele neunse, trosni din toate încheieturile, era bătrână şi singură. Micul Cantemir se înduioşă. Gata să dea drumul la lacrimi (avea şi de astea), zise:

— Nu-i nimic, nu trebuie să te laşi putrezită şi mâncată de carii pentru atâta lucru. Uite, dacă vrei, te-nvăț toate ghicitorile pe care le ştiu eu

— Pentru mine nu mai există decât o singură portiță de scăpare, zise ea. Ghicitorile nu-mi ajută.

— Vai, zise băiatul, cum să te sprijin ? Nişte stinghii de stejar ți-ar folosi?

— Nu cred, scânci poarta grădinii.

Un cui ruginit se desprinse şi căzu jos.

— O singură speranță, ți-am zis, singura mea scăpare, asta ar fi...

— Care?

— Un portar, dragă băiete. Dacă aş avea un portar, treburile mele ar merge mult mai bine.

— Nu înțeleg, ce să-ți facă un portar! „Nu ştiu de ce, dar cred că nu trebuia să mă las impresionat de scânceala ei, urmă în gând băiatul; îmi pare rău". Repetă: La ce-ți trebuie un portar?

— Ca să-mi dea importanță, zise poarta grădinii

— Tot nu pricep, zise băiatul.

Nu-i mai plăcea de loc poarta grădinii. Era plângăreață şi pe deasupra putredă de ambiție. Cine ar fi crezut? Părea atât de neajutorată... Oare cum se poate şti de la început cum să te porți cu porțile de grădină? Sau poate trebuie să mai creşti pentru asta?

— Nici nu trebuie, răspunse cu oarecare întârziere poarta grădinii. La vârsta mea, asta contează, un portar înseamnă totul. Hai, intri, sau...

Nu apucă să-şi termine vorba, că miezul de noapte, cum i se mai spune, Miezilă, negru ca tuşul chinezesc, o izbi cât colo. Atât îi trebui ei. Sări din țâțânile ruginite, căzu pe spate cu balamalele rupte, iar una din stinghiile care o susțineau în curmeziş, de putredă ce era, se făcu pe loc scrum. Miezilă se scărpină în urechea dreaptă, părea furios. Apoi, începu să

tuşească. Era o tuse ascuțită, ruptă din loc în loc în părți egale, nu atât din spirit de economie, cât dintr-un deosebit simț al proporțiilor, firesc dezvoltat, la unul a cărui treabă este numai grija de a sta în mijlocul nopții.

— Am venit, zise Miezilă fără altă introducere.

— De ce acum, se încruntă băiatul, trebuia să vii peste un ceas şi mai bine, mi se pare!

Am uitat să vă spun că, între timp, pendula despre care ați auzit mai înainte (poate veți mai auzi, nu putem şti ce se va mai întâmpla de aici încolo) bătuse jumătatea lui zece. Unul din pereții odăii în care de mulți ani trăia pendula, bun prieten al băiatului, se dăduse puțin la o parte, lăsând astfel bătaia limbii de aramă să ajungă până în grădină. Un amănunt: mai toate lucrurile din casă erau prietenii micului Cantemir. În multe împrejurări, această prietenie îiadusese băiatului numai foloase. Bucuroasă că reuşise să-şi trimită bătaia până la el, pendula vru chiar să coboare din perete să ajungă ea însăşi în grădină. Noroc că peretele, ca unul din cei mai vechi locuitori ai casei, nu-i dădu voie. Se certară, pendula protestă, era gata să-şi rupă o limbă, dar înțelese în cele din urmă că peretele avea dreptate. Vă închipuiți ce s-ar fi întâmplat dacă, aşa cu am spus, peretele din fața pendulei ar fi fost neatent! (Cel pe care stătea pendula era fără niciun căpătâi, unul din acei pereți fără ochi, fără urechi; dacă ar fi fost după el, pendula s-ar fi putut sparge oricând fără să-l doară nicăieri). Numai arcuri-praf şi angrenaje-pulbere s-ar

fi ales din biata pendulă. Lipsă de minte! Parcă băiatul nu s-ar fi mulțumit numai cu bătăile!

Să lăsăm însă soarta feluriților pereți în seama meşterilor zidari şi să ne vedem de oilenoastre care, lacome de iarbă nouă, se tot împrăştie prin alte păşuni şi nu mi-i că le vom pierde, ci că suntem de departe – cum ştiți din pluguşor, tocmai de la Cuca-Muca, unde-i mămăliga cât nuca şi avem de trecut în cale o dumbravă rea din vale, unde sunt fete nebune, ce aruncă cu alune, şi se leagă de feciori, ca albinele de flori – avem de mers, nu glumă.

Miezilă se aplecă foarte binevoitor de data asta spre urechea băiatului; ținea degetul arătător în dreptul buzelor, mişca din urechea dreaptă. Până şi albul ochilor lui bătea în negru. Uşoare cuvinte se răspândeau ca puful de păpădie.

— Sssst, şopti. Cu cât e mai devreme, cu atât mai bine. Ssssst!

— Cu un ceas mai devreme? făcu băiatul.

— Dar nu un ceas cu cuc, zise Miezilă, şi făcu doi paşi de dans. Mâinile lui erau două aripi uşoare, prelungi.

— Spune-mi şi mie: cu ce-ai venit? întrebă micul Cantemir.

— Ca toată lumea, cu o rachetă. Dar nu a mea. Cred că-ți dai seama, racheta mea ar fi ajuns la timpul potrivit.

EŞTI PREA MIC CA SĂ-ŢI DAI SEAMA. SĂ-ŢI EXPLIC: RACHETA MEA ERA TOCMAI GATA DE LANSARE; DEODATĂ MĂ POMENESC ALĂTURI CU GRABA STRICĂ-TREABA. STĂTEA LÎNGĂ MINE, ERA ÎMBRĂCAT CU HAINA PE O MÎNĂ, UN PANTOF NEGRU ŞI ALTUL VERDE, MUSTAŢA PE JUMĂTATE ÎN FURCULIŢĂ. JUMĂTATE TĂLATĂ. NICI CĂLARE NICI PE JOS... AM LUAT RACHETA LUI ZORILĂ.

— Potrivit, după părerea unora, înseamnă nici lung, nici scurt, zise băiatul.

Răspunsul nu-i plăcu lui Miezilă, care îşi ieşi numaidecât din sărite. Intră însă aproape în aceeaşi clipă la loc; ştia el, nu face să te pui cu un copil. Zise :

— Eşti prea mic ca să-ți dai seama. Să-ți explic: racheta mea era tocmai gata de lansare; deodată mă pomenesc alături cu Graba-strică-treaba.

— Cine-i ăsta?

Băiatul căscă până îi trosniră fălcile şi ieşiră scântei albastre.

— Cum cine-i ăsta? Ai avut de-a face cu el de multe ori până acum. Graba-strică-treaba, cine altul să fie!

— Aha, pricep, făcu băiatul. Şi?

— Stătea lângă mine, era îmbrăcat ca de obicei: haina, pe o mână, un pantof negru şi altul verde, mustața pe jumătate în furculiță, jumătate tăiată, nici călare, nici pe jos, exact în felul lui. N-apuc să mă mir (îl ştiam plecat în sudul Franței, unde avea de grăbit nişte treburi cărora le-ar fi venit altfel rândul tocmai la anul). Imediat am încurcat ceva la sistemul de frâne. N-am pățit aşa ceva de vreo câteva mii de ani, dar atunci aveam alte mijloace de transport; nu foloseam mai mult de două-trei sute de cai legați şase câte şase. Mi se întâmplă pocinogul acum, când orice copil ştie să manevreze o rachetă! În fine, ce era să fac! Am luat racheta lui Zorilă.

— Sunteți prieteni? se interesă micul Cantemir.

— Mai mult vecini. Se descurcă fiecare cum poate.

— Cum?

In aceeaşi clipă, Miezilă scoase din buzunarul pentru ceasornic un minunat cocoş negru. Cocoşul bătu din aripi, îşi repezi creasta înainte şi trâmbiță de cinci ori.

— Gata, ajunge, spuse Miezilă.

Îi strânse aripile, îl băgă la loc în buzunar cu tot cu trompetă.

Înainte de a se face nevăzut, murmură :

— De când spun că-mi trebuie unul electronic şi nu găsesc timp să trec pe la magazie! Ăsta-i foarte conştiincios, cu toată bătrâneţea lui. Deşi are planificate trei cântări pe miez, face întotdeauna cinci. Dar asta nu schimbă nimic.

Se făcu nevăzut.

Noi peripeţii ale micului Cantemir

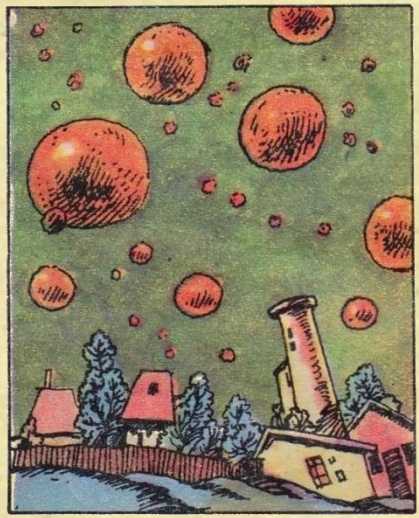

Micul **Cantemir** gândea: „Dacă i-aş fi pus eu hrean în combustibil, îi încurcam precis socotelile. Îl țineam aici, Zorilă n-avea ce face, încurcam toate chestiile astea, le opream un pic în loc. Puteau oare să-mi scadă nota la purtare? Puteau, sunt sigur! Şi chiar dacă n-ar fi putut, pentru aşa ceva tot mi-ar fi scăzut-o. Dar merita să-ncerc”. Gândindu-se în felul acesta, mai mult la ce ar fi trebuit să facă în loc de la ce mai are de făcut, micul **Cantemir** pătrunse în grădină. Nu era o grădină prea mare, era însă bogată în arbori şi mult bogată în flori cu viața abia începută în pământul negru, şi era bogată în iarbă grasă, creşteau şi buruieni de leac şi mătrăgună, iar pe o margine a ei se făcea un heleşteu rămas tocmai din mările vechi. „Cum nu se potrivesc cele citite cu cele văzute!” cugetă micul **Cantemir**, oprindu-se într-o mică alee cu buxus. Uite, cu totul altă părere îmi făcusem despre Miezilă citind, era altă chestie...” Vine un gând, pleacă altul. Dar şirul lor se opri când, deodată, începu să plouă cu portocale şi stafide.

Micul **Cantemir** se adăposti sub un nuc. Nucul spuse supărat:

— Vezi, în loc să plouă cu nuci, plouă cu portocale şi stafide. De unde şi până unde nedreptatea asta? Am să reclam. N-ar trebui să-ți spun, dar nu mă pot abține.

Numai că nu plângea. Băiatul auzise în piață, unde ce ducea uneori cu mătuşile lui, că nucii bătrâni sunt foarte sentimentali, trăiesc numai cu romanțe dulci şi apă, plâng pentru orice fleac şi sunt gata să-ți povestească zile în şir amărăciunile vieții lor, îți arată liste nesfârşite în care sunt trecute nucile seci şi nucile încuiate, procentajul lor față de nucile bune, iar unii pretind chiar că produc şi nuci care se potrivesc în perete, dar pentru asta trebuie să treacă multă apă pe gârlă. Înfricoşat de lunga scânceală pe care ar fi putut-o auzi, băiatul fugi de sub nuc, preferind să fie portocalat şistafidat până la piele. Spre norocul lui însă, ploaia încetă pe neaşteptate. El îşi umplu buzunarele cu stafide, alese cea mai coaptă portocală, muşcă din miezul parfumat, răcoros. Se gândi că scânceala nucului seamănă foarte bine cu scânceala lui Atanasiu Rudolf, un coleg de clasă, căruia întotdeauna i se părea că notele mari pe care le iau ceilalți i se cuvin numai lui.

Un om nespus de înalt, subțire şi tremurător ca un fum de țigară, cu capul ascuțit, nu prea bine îmbrăcat, având însă aerul că nu-i pasă, încerca să se strecoare spre liliacul în muguri care acoperea acel colț de grădină unde asfințeşte soarele. Micul **Cantemir** azvârli coaja de portocală şi, trecând la stafide, strigă:

— Hei, cine eşti? Ce cauți aici?

— Nu vezi? şuieră celălalt.

Făcu un semn cu capul spre mâna lui stângă, îndoită din cot. Până ajunse semnul de la cap la mână trecu destul timp. Glasul lui era leit glasului țânțarului bolnav de inimă, pe patul de moarte, citindu-şi alor săi testamentul. Şi abia acum văzu micul **Cantemir** că omul ținea în mâna stângă o tăviță în mijlocul căreia ardea un capăt de lumânare. Flacăra pâlpâia.

— Nu vreau să văd, zise micul **Cantemir**. Şi aş putea s-o chem îndată pe ma'Magdalena; să vezi tu ce înseamnă să calci pe straturi.

— Păi de ce nu vezi? se răţoi omul. Ar fi necesar să vezi! Caut ceartă cu lumânarea, te avertizez. Ce te amesteci în treaba mea? Eşti mic şi obraznic! Ce fel de pionier eşti tu dacă te agăţi de oamenii în vârstă, ai? Ia vezi, că acum întorc foaia!

— Păi bine, spuse micul **Cantemir** cu gura plină de stafide, de ce nu foloseşti o lanternă? Poate găseşti mai repede.

— Am găsit, bâzâi anemic Caută-ceartă-cu-lumânarea, am şi găsit.

— Atunci stinge lumânarea!

— N-am găsit, n-am găsit, n-am... Ce ştii tu, te legi de oameni, am să te reclam la directorul şcolii, la diriginte. Îţi baţi joc de oameni. Am scăpat ca prin urechile acului, nu-i nici un ceas, era să mă facă praf şi tu vii să-mi spui mie...

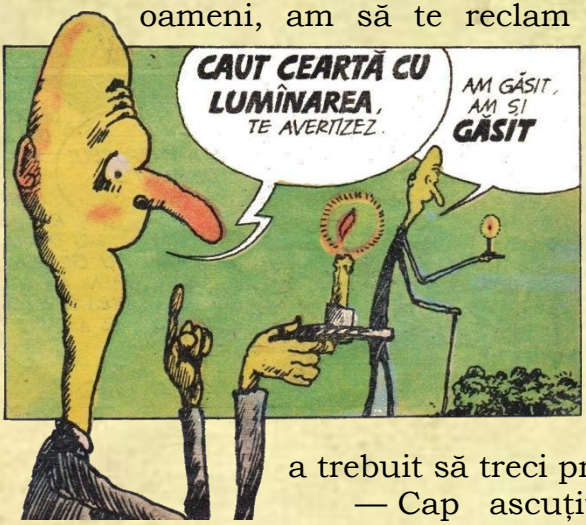

— Aha, se dumeri băiatul, acum ştiu de ce eşti aşa de firav, ştiu de ce ai capul ascuţit. Ştiu. Fiindcă a trebuit să treci prin urechea acului!

— Cap ascuţit? Eu?! Neobrăzatule! Unde vezi tu că am cap ascuţit?

— Ce-ar fi să mai încerci o dată?

— Am să te reclam pentru lipsă de respect, am să te reclam...

Fu întrerupt de un sforăit puternic, care se prefăcu în cele din urmă în vorbe ruginite la încheieturi.

— M-aţi trezit din somn cu cearta voastră. Ia vedeţi-vă de treabă, afurisiţilor! Micul **Cantemir** privi cu atenţie în jurul său. În apropiere, pe un pat de foi de varză şi conopidă, acoperit cu o pătură împletită din mătase de porumb şi viţă de vie, stătea întins un om. Avea o barbă albastră pe care o ţinea când sub pătură, când deasupra păturii. Barba semăna

cu o măturică din cele cu care se scutură hainele. (A nu se înțelege de aici că omul o folosea numai la asta; de obicei ea folosea ca barbă propriu-zisă, mai ales atunci când era bine pieptănată.) Omul se foia sub pătură, nu avea astâmpăr, degete cu unghii destul de murdare, dar bine tăiate, trăgeau de marginea păturii, totul arăta că nu mai poate de frig. Oricât s-ar fi zgribulit el sub pătură, picioare, cam pe jumătate, rămâneau afară. Erau nişte picioare noduroase, înțesate cu păr albăstriu, labele susținute de vine răsucite împuşcau în toate părțile nişte degete numai bune pentru poşte.

— Ce face acolo? se adresă băiatul unui pui de prun din stânga lui. Ce face? Se înveleşte sau se dezveleşte?

Puiul de prun rămase mut în lumina de noapte, un pom tânăr, subțire, cu mugurii nedați încă în floare.

— Hei, strigă micul **Cantemir**, n-auzi, sau o faci pe surdul ?

— Degeaba strigi la el, se auzi aproape de tot, dar dintr-o direcție imprecisă, mă mir chiar că strigi la un *prun*. Unde ai mai văzut prun să vorbească? Prunii nu vorbesc, fac prune.

Atenția micului **Cantemir**, chemată în grabă, veni înarmată

până în dinți. Ce se întâmplă aici? *Ceva* nu merge în noaptea asta. Nu-ți dai seama ce, însă ceva *nu* merge! Un prun nu-i o poartă de grădină, dar un cireş e o poartă de grădină? Şi un stâlp e un cireş? O sticlă de lapte e o poartă? Şi atunci prunul?! Ba nu! Fiecare cu ale lui; numai diferențe peste tot. Şi totuşi, prunul ?

„Dar, îşi spuse băiatul, nu eu trebuie să dezleg toate astea. Sunt prea mic şi am şi aşa o mulțime de griji. Şi să spun drept: îmi place noaptea asta atât de mult, că n-am niciun chef să-mi bat capul cu alte socoteli. Gata! Nu mă interesează!"

Cu toate acestea, întrebă :

— Atunci cine vorbeşte?

— Eu vorbesc!

Simți în palmă un gâdilat uşor. Şi descoperi o stafidă, lipită între degetul mijlociu şi arătător.

— Tu?

— Eu.

— Mă bucur. Ce mai e nou prin țările calde?

— Aşa şi-aşa. Nu prea plouă, în schimb, e foarte cald.

— Vrei să spui că sunt foarte calde ?

— Depinde...

— Desigur!

— De ce nu?

— Bați apa-n piuă.

— Poate că da. Să te văd însă şi pe tine: să fii strugure viu şi pe urmă să te pună la uscat, şi să te usuce, să te tot usuce până nu mai rămâne nimic din tine, să te văd eu atunci dacă-ți mai convine să alegi locul unde bați apa. Nu-ți mai convine, o bați unde apuci.

— Tot ce se poate. Eu cred însă că e mult mai comod să stai la uscat decât să extragi o rădăcină cubică. Şi ține seama: îți vorbeşte un specialist în extracții.

— Aş vrea să-l văd şi eu pe specialistul ăsta, îl mănânc aşa cum mă aflu!

Amândoi, **Cantemir** şi stafida, se uitară în toate pătrțile, dar nu văzură niciun specialist.

Dinții celui de sub pătură clănțăneau.

— N-am mai văzut una ca asta, zise băiatul. De ce nu-şi ia o pătură pe măsura lui?

— N-are încotro. Nu poate. Toți ăştia care se întind mai mult decât li-e pătura n-au încotro şi se întind. Tu de ce mergi la şcoală?

In loc de răspuns, micul **Cantemir** deschise gura şi în prăpastia ei aruncă stafida, apoi o aduse cu limba între dinți, o strivi ca pe o bomboană cu lapte. Dar era ca şi cum ai fi vrut să bei limonadă cu paiul dintr-un pahar gol. Stafida e stafidă, n-ai ce-i face. Băiatul o înghiți.

Micul Cantemir şi calul fermecat

Un fâlfâit de aripi. Micul Cantemir rămase nemişcat. Şi ce să vezi? Chiar în faţa lui stătea un armăsar falnic şi mânca floricele de porumb dintr-o tavă pe care o ţinea delicat cu copita dreaptă. Era aproape verde. Avea o coamă scurtă, pieptănată cu cărare falsă într-o parte, cum se obişnuieşte. Era gras şi voinic. Doar câteva bube mici pe crupă arătau că fusese, poate, bolnav. Calul se scutură cu putere, parcă invadat de milioane de muşte. Bubele nu căzură.

— Doctorul ştie ce spune, murmură el. N-au trecut nici trei săptămâni...

— Nu cumva, începu micul Cantemir, eşti chiar cel care...

— Ba da, chiar eu sunt. Nu te mai osteni, ai ghicit, îl întrerupse calul. Ia loc, te rog!

Băiatul observă cum, din când în când, calul se uită cu atenţie la desenul zugrăvit pe tavă, desen pe care îl vedea, cum s-ar spune, pe ici, colo, după cum îşi alegea floricelele, căutându-le pe cele mai înflorite. Desenul reprezenta o japoneză cu ace lungi în păr, cântând la poalele muntelui Fuji Yama, la un instrument ciudat în formă de chitară. Nori albi. Băiatul tresări. Era tava pe care ma'Magdalena îi aducea lui în fiecarâ dimineaţă cafeaua cu lapte. Să fie calul un hoţ? Apare de nicăieri, te invită să iei loc ca la el acasă, fără măcar să existe un astfel de loc. Şi nici nu-i trece prin capul lunguieţ să spună, aşa cum spun caii bine crescuţi: „Te rog serveşte!" El mănâncă singur. De altfel, a şi terminat cu floricelele. Şi acum ce face? Zâmbind cu toţi dinţii, el mai

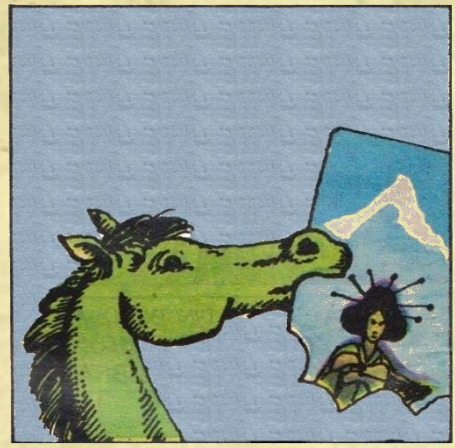

privi o dată chipul femeii de la poalele muntelui sfânt, apoi duse tava la gură şi o mâncă în linişte ca pe o foaie de tort.

— Ce să-i spun mătuşii mele când m-o întreba unde-i tava? zise micul Cantemir, foarte prost dispus.

— Când? se miră calul.

— Miercuri, zise băiatul cu acelaşi ton.

— Ce vrei tu, dragă băiete!

Calul era foarte vesel şi, mai ales, hotărât să nu-şi strice cu niciun preț această veselie.

— Eu aş vrea s-o fac să creadă că n-am mâncat eu tava. Era un obiect de preț. Pentru asta ar trebui s-o conving că a mâncat-o altul. Aici e greul. De ce tocmai un cal? N-o să mă creadă nici în ruptul capului.

— Nu-i nevoie să-i rupi capul. Spune-i că a fost un lup.

— Am să încerc, oftă băiatul. N-am de ales. Dar fii te rog amabil: nu cumva vii de peTărâmul celălalt?

— Da de unde, dragă băiete! Eu nici măcar nu sunt cal. Eu aş putea să devin cal, mai bine-zis armăsarul care…

Ochii micului Cantemir se aprinseră în timp ce asculta, şi luminau, iar frumoasa

doamnă Curiozitatea îl acoperi cu mantia ei străvezie.

— ... care a ieşit, continuă calul, din tântarul cu care semăna glasul lui Caută-ceartă-cu-lumânarea. Îți amintești?

— Parcă. Şi ce spui? Încă nu eşti tu?

— Încă nu! Dar aş putea să devin dintr-o clipă într-alta, fiindcă, dragă băiete, când te aştepți mai puțin, atunci se face din țânțar armăsar. Ascultă-mă pe mine! Ştiu ce vorbesc. Uite, priveşte...

Calul întinse copita, lungi gâtul, arătă un ghem cenuşiu ce se rostogolea cu repeziciune spre heleşteu.

— Văd, zise micul Cantemir, e un iepure.

— Ia-ha-ha ! Iu-hu-hu! necheză calul, văd că şi la iepuri eşti maestru. Ia spune, ce fel de iepure e ăsta, să văd ştii?

— Nu-i un iepure oarecare, răspunse prudent micul Cantemir.

— Hai, hai! Eu nu-s ma'Magdalena sau ma'Amalia pe care le duci tu cum vrei cu vorbe în doi peri. Ştii sau nu?

— Nu, zise băiatul, ba da, mai încercă el, ştiu, aşteaptă... Ăsta-i Iepurele de martie.

— Da' de unde! Acela-i din altă poveste. Confunzi! Să-ți spun eu: Ăsta-i un iepure care a sărit adineauri de unde nu gândea nimeni că ar putea sări. Nimeni. Dar el a sărit. Aşa cum, îți spuneam, aş putea să devin eu, pe negândite, cal adevărat.

— Te pomeneşti că de asta mănind floricele?

— Nu numai de asta.

— Înțeleg, zise micul Cantemir care, între noi fie vorba, cum s-a mai întâmplat, mare lucru nu înțelegea. Nu voia însă cu niciun preț să supere un cal atât de bătrân. Dacă ar fi putut i-ar fi oferit şi locul în autobuz şi i-ar fi cărat coşul, dacă s-ar fi întâmplat să aibă. Uitase să întrebe:

— Dar ce era cu fâlfâitul, cu fâlfâitul acela de aripi, ce era, de unde era, l-am auzit? Sunt cumva ale dumneavoastră?

... CÎND TE AȘTEPȚI MAI PUȚIN SE FACE DIN ȚÎNȚAR ARMĂSAR. UITE PRIVEȘTE...
ĂSTA-I IEPURELE DE MARȚIE.
DA' DE UNDE! ACELA-I DIN ALTĂ POVESTE. ĂSTA-I UN IEPURE CARE A SĂRIT ADINEAURI DE UNDE NU GÎNDEA NIMENI CĂ AR PUTEA SĂRI. DAR EL A SĂRIT.

(Vorbea repede, mânca optimi şi zecimi de vorbe, se temea ca celălalt să nu dispară; i se mai întimplase în noaptea asta, iar preafrumos-crescutul dumneavoastră îl folosise din acelaşi motiv, deşi nu se poate spune că micul Cantemir ar fi unul din cei ce nu ştiau să se poarte în lume; dimpotrivă!)

— Nu – hu-hu! râse calul. Te-am păcălit. Din acest punct de vedere mulți se înşală şi mă iau drept altul...

Băiatul făcu un semn cu ochiul, doar aşa de florile mărului, fiindcă de data asta nu pricepuse chiar nimic.

Câteva mandarine şi curmale (printre care se aflau şi prune ghioldane, ba chiar şi o castană coaptă) căzură în apropierea conversației dintre băiat şi cal. Erau, pesemne, de la un nour rătăcit al ploii care trecuse.

— Fără portocale? se încruntă micul Cantemir.

— Nicio portocală, mormăi calul. Adevărul este că vine de foarte departe. O fi fost o ploaie pentru toată lumea. Păcat că nucile de cocos s-au terminat. Dar, te rog, se adresă el băiatului, ia o curmală, o castană, ia te rog! Eşti invitatul meu.

„Sunt invitatul lui, îşi zise băiatul. Cum vine asta? Parcă ar fi plouatde la el. Unii cai îşi dau prea multă importanță, asta este!”

Totuşi, fie de poftă, fie dintr-un anumit respect, pe care copiii îl simt față de caii verzi şi bătrâni, indiferent de comportarea acestora, micul Cantemir luă o curmală. (Chiar dacă avem de-a face cu cai care încă nusunt cai de tot, respectul e respect! De altfel, s-a văzut, deşi această făptură, ea însăşi, nu este sigură de existența ei, noi am continuat să-i spunem cal. Dacă cineva are ceva împotrivă, îi poate spune cum crede de cuviință. N-o să se supere nimeni.)

— Mare şnapan îmi eşti! observă în treacăt calul. Nu vrei să mă superi de loc. Nici nu trebuie. Fiindcă eu sunt singurul cal (în felul meu, mă rog) din toată povestea asta. Iar calul de dar nu se caută la dinți; îl iei cum ți se dă. N-ai ce-i face. Şi să-ți spun o taină: nu există poveste în care să nu fie nevoie de un cal; mai ales dintre cei care ştiu să vorbească. Fără mine nu se poate. Ei, dragă băiete, destul! Să ştii însă, eu n-am să te părăsesc pe neaşteptate, ca alții. Nu-mi stă în caracter. Poate ne mai vedem, poate nu ne mai vedem. Nu se ştie exact ce se poate întâmpla şi ce nu. Asta-i părerea mea. Mă rog, sunt fel de fel de păreri. De pildă, părerea unei ghionoaie cu care schimb uneori idei este că totul e în funcție de singura zicere pe care o ştie ea şi care e bună de leac, susține, când ai o boală, o durere; adică îți trece boala şi te apucă râsul şi bucuria. Ascultă:

Bubă bună
Şi mai bună,
Bubă dulce,
Bubă de nouă feluri de bube.
Bubă alba,
Bubă neagră,
Bubă verde.

Bubă vânătă,
Bubă turchează,
Bubă roşie,
Bubă albastră,
Nu te-ntinde,
Nu te prinde,

Nu ca ghimpele-nghimpa,
Nu ca urzica urzica,
Nu ca şarpele-nvenina,
Nu ca broasca te umfla.
Şi ieşi
Cu toate junghiurile,
Cu toate cuțitele,
Cu toate durerile,
Cu toate obrintelile,
Cu toate răcelile,
Şi te du în fundul mării,
La rădăcina copacului,
La fata-mpăratului.
Că fata-mpăratului te-aşteaptă
Cu mese întinse,
Cu făclii aprinse.
Cu pahare pline.
Să mâncați,
Să ospătați,
Pe Cantemir cel mic să-l iertați.

Micul Cantemir şi cartea care striga după ajutor

Trebuie să spunem că băiatul n-a apucat să asculte nici un sfert din această zicere veche, foarte veche, despre care nu se ştie dacă a vindecat vreodată durerile, bolile sau bubele, dar a înveselit multe perechi de urechi, de multe ori, precum a făcut şi azi cu ale noastre.

— Ajutooor, au, auuu, mă doare, au-au-auuu...

Aceste strigăte înăbuşite veneau dinspre gardul grădinii, cel de la dreapta băiatului. Erau, aţi auzit, strigăte obişnuite. Cineva striga după ajutor. Dar felul în care se alcătuiau sunetele era cel puţin neobişnuit. Parcă ar fi fost făcute din hârtie foarte uscată, din răsfoiala grăbită a unor cărţi vechi sau din rostogolirea literelor desprinse brusc de pe hârtie şi amestecate între ele ca păsatul răsturnat într-o farfurie întinsă. Şi dacă vă mai spun că erau strigătele unei cărţi, n-o să mă credeţi. Da, o carte striga după ajutor.

Micul Cantemir alergă într-acolo. Sări câteva straturi, ocoli doi pini mărunţi, şi să vezi, şi să nu crezi: o umbră scundă, nelămurită, umbra unuia care fuge, parcă un râs înfundat, nimic; dar, la doi paşi, legată bine de gard cu sfoară şi sârmă de oţel, abia mai avea puterea să scâncească o carte destul de groasă, cu coperţile învelite în hârtie albastră, decolorată de soare.

— Frumos îţi şade! o dojeni micul Cantemir. Stăpânul tău te-a lăsat în casă, pe raft sau pe masă, lângă condei şi hârtie, şi tu îţi faci de cap noaptea, la ora

FRUMOS ÎȚI ȘADE !
STĂPÂNUL ȚĂU TE-A LĂSAT ÎN CASĂ, PE RAFT SAU PE MASĂ, LÎNGĂ CONDEI ȘI HÎRTIE, ȘI TU ÎȚI FACI DE CAP NOAPTEA, LA ORA ASTA, SINGURĂ, CÎND TOȚI DORM.
FRUMOS, N-AM CE ZICE...

asta, singură, când toți dorm. Frumos, n-am ce zice…

„Hait, îşi spuse băiatul, oprindu-se, parcă aş fi ma' Amalia. Ce să fie asta? Mii de rachete!" Uneori, impulsul de a vorbi ca mătuşile lui era ca un ceai clocotit pe care continui să-l sorbi, deşi îți arde buzele. Atunci i se părea că îi creşte între urechi o bonetă de lână, iar picioarele i se împiedică într-un şorț cu buline albe şi negre.

— N-am fost singură, scânci cartea.

— Dar eşti singură. Am fost nu-i totuna cu sunt. Astea-s două verbe deosebite.

— Vai, suspină cartea, cât sunt eu de supărată acum, tot mă apucă râsul. Te-ai apucat să mă înveți pe mine carte, în loc să-mi scoți legăturile astea afurisite. Cum adică, două verbe deosebite?

— Aşa cum am spus, mârâi micul Cantemir.

Privi cartea legată de gard, filele ei încremenite, coperțile bine strânse, totul înfăşurat cu un fel de grijă în sârmă, o legătură trainică de gospodar priceput. Nu mai era atât de sigur pe ce spusese, dar se ținea bățos. Se poate face față la orice în felul acesta. „Cred că am spus o prostie, îşi zise, chestia cu verbele n-am nimerit-o. Stai să mă gândesc…" Privea încruntat în jurul lui. Nici țipenie.

— Chiar aşa cum ai spus? insistă, cartea.

Soarta ei părea s-o îngrijoreze mai puțin. Părea obişnuită cu gândul că de aici înainte legată la gard va rămâne. Cum se obişnuise atât de repede? Nu ştiu nici eu.

— Cum am zis? încercă micul Cantemir o scăpare.

Băiatul învățase multe lucruri folositoare de la Hopa-Mitică-nu-se-sparge-nu-se-strică-cade-n-cap-şi-se-ridică, pe

care îl întâlnise într-o zi la ştrand. De multe ori ieşea el basma curată. Ştia să cadă mereu în picioare ca pisica. Dar povestea cu urciorul n-o ştia. De altfel, nici nu ne ocupăm de ea aici. În altă carte. Cine n-o ştie şi n-are răbdare până atunci s-o întrebe pe ma'Amalia, într-o zi cu soare.

— Boul se leagă de coarne şi omul de limbă, spuse cartea.

Glasul i se schimbase. „Cred că aşa vorbeşte un inspector care inspectează inspectori", îşi zise băiatul. Odată, pe o bancă, în parc, doi oameni vorbeau despre inspectori şi despre inspectorii inspectorilor. La celălalt capăt al băncii, micul Cantemir citea „Arhipelagul în flăcări". Printre flăcările care mistuiau fără milă arhipelagul, băiatul îi auzise pe cei doi. Din felul în care vorbeau, el îşi făcuse o anume părere despre glasul unui inspector al inspectorilor. Şi acum îi era dat să audă aşa ceva din gura cărții acesteia.

Ți se face părul măciucă. „Bine, n-or fi două verbe, nu sunt, avem de-a face cu două timpuri. Foarte bine, am greşit! Dar pentru asta ți se face o morală lungă până în planeta Marte şi adâncă de zece zile, ca şi când una până la Ecuator şi cam de o zi jumate n-ar ajunge!" Micul Cantemir e convins nu numai că ajunge, dar că şi întrece. Iarăşi, bineînțeles, una din ideile lui năstruşnice!

— Le ocoleşti cât poți, te tot scarpini la urechea stângă cu mâna dreaptă, zise cartea. Ce să mai vorbim! Am impresia că, ori de câte ori ai prilejul, faci aşa. Asta e o metodă, la tine. Decât să stai aşa gânditor, s-o faci pe neînțelesul, mai bine desfă-mi o dată legăturile astea. Am amorțit, mă sufoc. Hai, dă-i drumul!

„Ar trebui să te las aici, să stai astfel legată şi să țopăi eu în jurul tău ca cei din tribul Babongo, ca Pieile roşii, aşa ar trebui..." Deşi acestea erau gândurile micului Cantemir, el se lăsă în genunchi şi se apucă să desfacă sforile şi sârmele cu care era legată cartea. În timp ce mâinile lucrau fără să se încurce, se gândea că una face şi alta gândeşte, dar față de cartea legată fără milă de gard simțea un fel de teamă amestecată cu respect, amestec binecunoscut, dragi copii, din multe cărți pe care le-ați citit. În situația ei, altul s-ar fi

pornit pe rugăminți: „Fii atât de bun, te rog, am să-ți plătesc un abonament la cinematograf, dezleagă-mă că-ți dau, şi-ți dreg”, fel de fel de chestii de-astea cu lacrimi. Dar ea, nu! Ea a spus: „Dezleagă-mă!” de parcă ar fi fost cineva obligat s-o facă de la început, chiar înainte de a fi fost legată, poate. A spus-o ca pe ceva care se înțelege fără nicio altă explicație, ca pe o axiomă. Curios!”

În sfârşit, cartea fu liberă. Credeți că a început să sară de bucurie, să plângă cu un ochi şi să râdă cu celălalt, să-şi aducă aminte de toate neamurile ei? Nimic din toate astea. Se răsfoi o dată, îşi desfăcu în părți coperțile, le strânse, făcu vreo câteva genuflexiuni, îşi încercă tăria legăturilor din cotor. Apoi spuse:

— Nu eşti tu chiar atât de neascultător pe cât se părea. Numai că-ți place să spui nu în loc de da, semeni cu mulți ca tine.

Mai vorbi câte ceva despre lipsuri şi îndatoriri, după care încheie cu formula destul de cunoscută:

— Dar eşti un băiat bun.

— Mulțumesc din suflet, zise băiatul.

— Mulțumeşte-te cu puțin, zise cartea.

— Nici nu mă gândesc, răspunse micul Cantemir. Începuse să-i pară rău că a fost „băiat bun.” Iată alt defect al lui: trece prea repede de la bucurie la supărare, de la râs la plâns, de la alb la negru.

— Ia spune-mi, te rog, ce fel de carte eşti tu, de mă iei aşa? Nu cumva eşti o carte pentru leneşi?

— Nu tocmai. Nu sunt o carte pentru leneşi. Ara fost însă cartea unui leneş; din nenorocire; dar pun eu mâna pe

IA SPUNE-MI, TE ROG, CE FEL DE CARTE EȘTI TU? NU CUMVA EȘTI O CARTE PENTRU LENEȘI?
NU SÎNT O CARTE PENTRU LENEȘI. AM FOST ÎNSĂ CARTEA UNUI LENEȘ. DE DOI ANI PE CAPUL MEU A STAT UN LENEȘ DINTRE CEI MAI MARI. MULȚE NU ÎNȚELEGI, MULTE AI SĂ ÎNȚELEGI. CĂ MULT TRĂIEȘTI, MULTE AUZI; MULT UMBLI, MULTE VEZI, MULT TRĂIEȘTI, MULTE PĂTIMEȘTI, MULTE GREȘEȘTI, MULTE ÎNVEȚI. DA BĂIATULE, ASTA-I!

el.

— Ce-are a face asta cu ce-ai spus adineaori, întrebă micul Cantemir.

Cartea zâmbi subțire:

— N-ai decât să nu te mulțumeşti. Nu chiar tot ci spun eu seamănă cu ce trebuie. Lucrurile nu sunt întotdeauna aşa cum scrie la carte. Şi de unde ai vrea să ştiu eu chiar tot? Ia spune! Mai ales că de doi ani pe capul meu a stat un leneş dintre cei mai mari. Multe nu înțelegi, multe ai să înțelegi. Că mult trăieşti, multe auzi; mult umbli, multe vezi, mult trăieşti, multe pătimeşti, multe greşeşti, multe înveți. Da, băiatule, asta-i!

— Doi ani întregi atât de leneş? făcu micul Cantemir.

— Doi ani şi două luni jumătate, nici mai mult, nici mai puțin.

— Şi n-a observat nimeni mai devreme că-i atât de leneş?

— Au observat unii, dar avea diplomă.

— Cine, el ? Diplomă? Mă faci să râd!

— Râzi!

— Ha, ha, ha, ha! Am râs, dar nu-mi ajută la nimic. Explică-mi, sunt foarte greu de cap.

— Să vezi: diploma i s-a dat pe vremea când nu văzuse încă nimeni că e leneş.

— Cred că era foarte devreme, de aceea nu s-a văzut.

— Desigur, era foarte devreme, era aproape întuneric.

— Aha!

— Când a început să se observe, era foarte târziu şi toți sperau că se va îndrepta, făceau fel de fel de presupuneri, dar el, nimic: parcă pentru o vorbă vie, gura lui cerea chirie, şi rumega vorba ca oaia iarba, că ştii tu, băiete, lenea e cucoană mare, care n-are de mâncare, şi i-e lene să şi vorbească, dar încă să mai muncească, fiindcă toți copacii înfrunzesc, dar mulți din ei nu rodesc. Aşa şi cu leneşul meu. Nu-i însă, doamne fereşte, un caz tipic!

— Cu toate explicațiile, făcu băiatul încurcat, mi-e capul greu şi nu prea.,.

— Te înțeleg, dar n-am ce-ți face. Multă vreme n-am înțeles nici eu, ba am şi fost criticată pentru asta. Până când, legându-mă el mai strâns ca de obicei la gard, n-am mai reuşit să scap singură şi toți au văzut adevărul. Discutându-se cazul, s-a ajuns la concluzia că au avut de-a face cu un leneş extrem de abil, care a lenevit înşelând vigilența tuturor. De altfel, se pare că acesta era singurul leneş care mai răimăsese în şcoală. Îți aminteşti, cred, de întâmplarea cu leneşii aceia care stăteau într-un hambar şi mâncau posmagi muiați, şi de lene înghițeau bucățile de posmag fără să le mestece, zăcând întinşi şi nemişcați. Iar când luă foc hambarul, şi cineva strigă la ei să iasă că ard, fugiți, arde casa cu voi, fugiți! – unul dintre leneşi vorbi încet şi greu, fiindcă de când nu mai vorbise limba i se prinsese pe jumătate de cerul gurii, iar cealaltă jumătate căpătase o coajă care se îngroşa mereu. Vorbele acestuia: „nu ți-e lene să vorbeşti" n-au fost auzite de nimeni, dar nu numai de asta arseră ei în foc. Iar leneşul meu scăpă teafăr căci, spre seară, a căzut o ploaie şi focul se stinse, şi el fiind într-o margine nu se alese decât cu o sprânceană pârlită. Cum a ajuns apoi să-i înşele pe toți, e greu de înțeles. Se mai întâmplă. Important e că l-au descoperit! De bucurie au uitat să mă dezlege de la gard, drăguții de ei. Bine că a fost ultimul. Există şi o hotărâre în acest sens.

— Chiar ultimul? se linguşi băiatul.

— Precis. Ultimul.

In aceeaşi clipă, urechile mici şi rotunde ale cărții începură să crească; ele se lungeau văzând cu ochii, căpătau tot mai repede forma urechilor regelui Midas.

Micul Cantemir şi povestea celor doi neghiobi

Tăcerea tăcerilor cuprinse deodată lumea de jos, lumea de sus. Noaptea lăptuie şi argintoasă în lungi unde tremurătoare se împărți. Nevăzuți, faurilor argintari li se alăturară faurii aurari, iar pe marea liniştită a Norului Violet plutea un iceberg cât un cub de zahăr, şi acolo cine cânta şi se îndulcea? Chiar mica laponă cu bretonul ei pieptănat cu pieptene de safir şi lăcuit cu lac pentru bretoane, o, ce lac extras din solzi de peşte negru, tocmai, tocmai pe malul apei Țziuiian, vai, ce departe, şi ce timp trecu de când pe liniştea acestei ape, în fumul colorat de asfințit, culcată luneca pe umbra bărcii umbra poetului Van Vei!

Câte nu văzu micul Cantemir, acum, din mijlocul grădinii bunelor sale mătuşi!

Fiindcă, martori sunteți, noaptea trece, nu stă, şi odată cu ea, povestea. Este povestea nopții acesteia şi numai a unei singure nopți ce nu poate fi alta, istorisirea despre micul Cantemir şi despre mătuşile sale Amalia şi Magdalena, aceasta este doar povestea lor, a lucrurilor, cuvintelor, vietăților şi plăsmuirilor care îi înconjoară. Noaptea se va termina, dar mai avem cale încă. Multe se pot întâmpla în timpul rămas.

Două paseri măiestre îl atinseră pe băiat cu aripile lor închegate numai şi numai din pene lungi de lună, cu ciocuri dintr-un singur rubin despicat; trecu Agerul-pământului, şi Somnul-pământului, şi Dale-pasăre-mare, trecură Şoarecele, Leul, Cocoşul, Lupul, Motanul, Bufnița, şi încă Jumătate-de-om-călare-pe-jumătate-de-iepure-şchiop, şi Bătrânul din pădure, şi ursul, şi Şarpele, şi Vulturul, toți veniră şi plecară întăcere. Iar băiatul, printre ei, nu avu timp de întrebări, ci numai ochi de văzut şi urechi de ascultat. Dar urechile nu-i folosiră la nimic, fiindcă tăcând aceşti trecători, ce era de ascultat tot cu ochii trebuia ascultat.

Şi mai văzu un proverb arab înfăşurat în burnuz alb, călărind o cămilă foarte îngâmfată, lunecă leneş un proverb turcesc cu şalvari roşii şi iatagan de lemn, o lună nouă cu

coarnele îndreptate în jos – semn de belşug şi ploaie – zări mai mulți dervişi arămii acoperiți cu zdrențe împărăteşti, un papagal care ducea în cioc o maşină electronică – invenție proprie, care traducea orice din orice limbă, la orice oră, şi, după mulți alții, în cele din urmă, apărură doi neghiobi. Ei vorbeau amândoi odată; după tăcerea de până acum vorbăria asta întretăiată părea o ceartă dintre o turmă de oi şi un cârd de ciori.

Veniră lângă băiat, se aşezară turceşte, îşi sprijiniră capetele în podul palmelor. Pe urmă, cel maineghiob dintre ei se apucă să povestească o întâmplare întâmplată lor de curând. El zise :

— În vreme ce mergeam noi cu încă unul de-al nostru, pe o vale largă văzurăm un urs grozav. Ne ascunserăm sub o tufă de Floarea-prostului, o buruiană de leac care ne place nouă mult. De acolo, vedem ursul intrând în vizuina lui. Unul zice să-l prindem şi să-l ducem la vânzare la un târg de vite. Ne hotărâm noi la una ca asta, dar cum să-l scoți? „Fiecare dând brâul sau cureaua, zise al doilea, să le înnădim şi să facem un fel de funie, să mă leg eu cu ea de picior, voi să țineți de un capăt, şi aşa, eu să intru în vizuină să apuc ursul şi, pe amândoi, să ne trageți voi afară. Ce ziceți?” Am zis că mai bine nu se poate. Făcurăm deci cum hotărâsem. El intră astfel legat, dar ursul dracului îi face ce-i face şi-l auzim pe om strigând, şi țipă el, şi noi ce să facem? Tragem cât putem de funia din două brâie şi-o curea. Tragem ce tragem, îl scoatem afară şi ce să vezi? Nici urmă de urs, dar nici de capul aceluia. Începem noi să ne întrebăm dacă a avut sau n-a avut cap când a intrat în vizuină, fiindcă luați cu lucrul nu ne uitasem, n-aveam de unde şti. Cum nu ne puturăm de loc dumeri, merserăm la nevastă-sa s-o întrebăm. Numaidecât ea trebuia să ştie, cine dar să cunoască mai bine decât nevasta ce-i cu capul bărbatului? Zis şi făcut. Ea de colo, se gândeşte şi spune: „Iaca nu ştiu bine, c-a avut, că n-a avut, nu-mi aduc deloc aminte; ce ştiu, e că şi-a cumpărat acum o lună căciulă; chiar aşa!” Aşadar, băiete, termină neghiobul – şi ca la un semn săriră amândoi în picioare – încă nu ştim nimic precis. Umblăm şi noi din om în om,

precum căscatul, şi ne întrebăm: „Avut-a oare cap Vlad al nostru?” Tu ce părere ai?

— De ce Vlad? întrebă micul Cantemir.

— Păi, de, aşa-l cheamă.

— Asta schimbă esenţial problema, zise băiatul – părea sincer interesat – staţi să mă gândesc! Nu apucă însă să-şi înceapă gândul, că cei doi plecară. Mergeau să întrebe şi pe alţii, aveau mult de mers, nu era timp de ascultat răspunsul, abia le ajungea pentru întrebări.

Intr-un anumit fel, micului Cantemir îi păru rău. Neghiobi, slavă domnului, dar păreau băieţi buni. Ori, pentru un colecţionar cum era el, de băieţi buni, asemenea întâlniri nu sunt de lepădat.

Întâlnirea dintre micul Cantemir şi Păcală

Un om de statură mijlocie venea fără grabă printre Arborii vieții – Thuia, călca legănat şi nu prea. Autorul îl cunoaşte, l-a mai văzut şi vă poate spune câte ceva despre el. Avea ochi când albaştri, când verzi, şi adânci. Proştii, leneşii, înşelătorii, hoții de suflete, de biciclete, de cai, de automobile, cei care măsluiesc dragostea şi cei ce îndoiesc vinul cu apă, cei slabi în virtuți, cei lacomi, necumpătații, fricoşii, palavragiii, cei vicleni, pizmaşii, neguțătorii de vorbe, de taine şi toată tagma lor, cei care dau odată cu dreapta şi iau înzecit cu stânga, giuvaergiul care se minte pe sine şlefuind sticlă în loc de diamante, vânzătorii de orice fel de indulgențe, calomniatorii şi cei care neavând griji se îngraşă organizând farse vecinului, şirul acestora şi ceilalți de felul lor se fereau de acest om, îl urau de moarte şi curgeau împotriva lui reclamațiile potop: din hârtia lor s-ar fi putut face un catralion de zmee.

Era înțelept, deşi nu părea, căci vorbea cu uşurință despre lucruri mărunte, bea vin şi râdea nestăpânit. Era bine legat, unii spuneau că ar semăna cu un jucător de polo, alții cu un fermier scandinav, cu un vânător de lupi, cu comisarul Maigret când era tânăr, şi chiar cu un căpitan de balenieră. Dar dacă te uitai bine, bine, vedeai fără nicio îndoiala că este vorba despre un țăran de sub Carpați, vânturat prin multe vânturi, umblat prin toate ținuturile țării. Purta multe nume.

Cei mai mulți îl ştiau de Gheorghe. Dar cine poate fi sigur dacă pe vremuri nu se numea Păcală?

Lângă el, micul Cantemir se simți cuprins de o stare fără nume, care îi amintea însă un drum ce-l făcuse cu tatăl său în pădure, odată. Pădurea era o lume nouă, plină de umbre friguroase şi glasuri necunoscute, dar tatăl era acolo; neasemuit simțământ să treci fără să-ți fie frică prin locuri nemaiumblate şi să-l întrebi pe cel de alături, şi apoi să ai destul timp să te gândeşti la răspunsul aflat, în vreme ce lumea pădurii te primeşte; uşor, băiatul zburase atunci până spre vârful fagului, unde, pe o creangă verde, o veveriță roşie mânca nepăsătoare alune; mâncă şi el vreo câteva alune, află că pe veveriță o cheamă veveriță şi plecă apoi mai departe cu tatăl său...

Omul tăcea. Micul Cantemir zise :

— Ce-ar fi să-mi dai o veveriță?

— Poftim! făcu omul.

MULȚUMESC DAR ALUNE?
AM Ş-O CRESC ÎMPREUNĂ CU PUIUL DE VULPE. AM ŞI UN PUI DE VULPE. POATE ÎI ÎMPRIETENESC.
NU, DACĂ-I VORBA PE-AŞA, DĂ-MI VOIE SĂ MĂ FAC O IADĂ.

Se căută la subsuoară şi scoase un pui de veveriță. Acela începu să-şi frece ochii cu laba. Fusese trezit din somn.

— Mulțumesc, zise micul Cantemir, luând puiul de veveriță în brațe. Vă mulțumesc. Dar alune ?

— Cam devreme pentru alune, zâmbi omul.

— Măcar prăjite, insistă băiatul, încurajat de zâmbetul celuilalt.

— Bravo, îmi placi, băiete, hohoti omul. Ştii să te descurci, n-am ce zice.

Grădina răsună de râsul lui, iar arborii de thuia se aprinseră cu flăcări reci şi înalte, o clipă, două, trei.

— N-am decât americane, termină el.

— Prăjite să fie, zise micul Cantemir.

Toţi trei începură să ronţăie alune. Erau bine prăjite. Spărgând în dinţi cojile sărate, lăudară în cor aroma miezului cafeniu şi nimeni nu-l contrazise pe băiat când veni cu părerea că învelite în ciocolată ar fi fost şi mai bune..

Timpul trecea.

— De unde ai veveriţa? întrebă micul Cantemir.

— N-am întotdeauna, răspunse omul. S-a întâmplat să ai noroc. De fapt, eu credeam că-i numai o ghindă. Era însă o veveriţă. Ce să-i faci, se mai înşală omul.

— Am s-o cresc, spuse micul Cantemir, împreună cu puiul de vulpe. Am şi un pui de vulpe. Poate îi împrietenesc.

— Nu, protestă puiul de veveriţă. Dacă-i vorba pe-aşa, dă-mi voie să mă fac o iadă. E mult mai bine decât cu vulpea.

— Dacă-ţi face plăcere, spuse micul Cantemir, n-am nimic împotrivă, te poţi face ce vrei, n-am de gând să te contrazic. E dreptul tău.

— Eşti un copil cuminte, zise veverița.

Ia te uită, până şi maimuţica asta o face pe omul mare, gândi băiatul. Abia m-a cunoscut, mă port cu ea cât se poate de civilizat şi sunt luat de sus: *«Eşti cuminte».* Numai cu veveriţe să n-ai de-a face! Sunt sigur că ştie şi cealaltă formulă: «Nu eşti cuminte». Şi variantele: «Eşti obraznic şi nu fi obraznic»; Du- că-se!”

Intre timp, veverița se făcu o iadă.

— Fără de trei ori peste cap? întrebă micul Cantemir.

— Se poate şi fără, zise omul.

Iada se depărtă în vârful picioarelor.

Omul se sprijini de bătrânul măr domnesc, un pom pe care băiatul îl ştia crescut în altă parte a grădinii era sigur de asta, abia cu o zi în urmă fusese curățat de uscături şi el însuşi văruise, cum se obişnuieşte, partea cea mai de jos a trunchiului. Deşi se hotărâse să nu mai întrebe nimic pe nimeni, aşa cum i se întâmplase până acum şi cum i se va întâmpla mereu până la sfârşitul zilelor lui, îl luă gura pe dinainte:

— Ce-i cu ăsta aici? Parcă îl ştiam acolo.

— A venit singur, zise omul.

— Cum ?

— La cel mai mic semn al meu.

— N-am văzut nimic, zise băiatul. Eu cred...

— Lasă, se grăbi omul. Gâl, gâl, gâl curgeau vorbele lui. Nu-i nevoie să crezi nimic. Nici n-a venit. El n-a venit. El crede c-a venit.

— Asta-i bună! chicoti băiatul. Cum aşa?

— O batjocură verzuie pâlpâia în ochii omului.

— Foarte bine, zise. L-am păcălit. L-am făcut numai să creadă că vine.

EU, BĂIEȚAȘ, NU FAC MINUNI, NU MĂ PRICEP. ȘI SĂ-ȚI SPUN DREPT, NICI NU CRED ÎN MINUNI. DOAR DIN CÎND ÎN CÎND MĂ OCUP CU PĂCĂLEALA. ATÎT! TOT CE-AI VĂZUT NU ȘÎNT ALTCEVA DECÎT PĂCĂLELI. ESTE UN SINGUR PĂCĂLITOR: EU

— Să zicem c-am înțeles, zise băiatul. Pe el! Dar pe mine?

— Şi pe tine te-am păcălit, zise liniştit celălalt. Era gânditor acum. Eu, băieţaş, nu fac minuni, nu mă pricep. Şi să-ți spun drept: nici nu cred în minuni. Doar din când în când mă ocup cu păcăleala. Atât!

— Aşa mai merge, făcu băiatul, ca şi cum

la alt răspuns nici nu s-ar fi aşteptat. De altfel, nu-i primadată în noaptea asta când mă întâlnesc cu păcălitori.

— Păcăleli, zise omul. Tot ce-ai văzut nu sânt altceva decât păcăleli. Este un singur păcălitor: eu.

O bufniță cu ochelari de soare se mută dintr-un copac într-altul; în loc de cine ştie ce bagaje, avea o mică valiză şi o umbrelă.

Scurtă pauză.

— Dar acolo ce ai? întrebă deodată micul Cantemir.

Până acum nu observase că omul duce în mâna stângă un obiect ciudat, ceva care semăna cu pielea jupuită şi uscată a unui animal nu dintre cele mai mari, cu botul teşit, acoperit ici-colo cu păr, şi având picioarele din față mai scurte, mai subțiri, dar mai agile decât cele din spate. După ce mai rămăsese din el, nu se putea spune dacă a avut sau n-a avut coadă.

— Aaaaaa! exclamă omul parcă trezit din somn. („Nu ți-am cerut, domnule, să-mi arăți amigdalele, se gândi băiatul, nu mă interesează"), a-ha, aici duc pielea Lucrului-de-seară-lăsat-pentru-dimineață.

— Cine l-a lăsat ?

— Un neghiob, fireşte. Nici nu se putea altfel. Până dimineață era mort ca toți morții. I-am luat pielea.

— Şi neghiobul?

— Tot neghiob!

— Să-i fie de bine, zise micul Cantemir.

— La anul şi la mulți ani, râse celălalt. Ai umor, băiețaş. Aveam de gând să plec imediat, am treburi...

— Păcăleli... vrei să zici!

— Aşa, aşa, ai ghicit. Cred că nu m-am înşelat asupra ta. Mai rămân. Poate am să-ți spun şi câte unele de-ale mele. Deocamdată, hai la heleşteu.

* *

*

Heleşteul din această grădină era un loc cu apă foarte adâncă, însuflețit cu peşti şi pietruit pe margini de bunicul bunicuui celor două mătuşi, un om care trăise nouăzeci şi

nouă de ani. Toți ai casei îi spuneau şi acum, după ce plecase de tot, Decanul,deşi nu fusese în viața lui decât învățător; de unde se vede că nu e chiar atât de greu să ajungi decan; mult mai greu e să trăieşti o sută de ani.

Pe malul lacului creştea o perdea subțire de stuf, iar o salcie uitată, care semăna iarna cu Strâmbă-lemne şi vara cu Zâna-Zânelor, biciuia în zilele cu vânt fața apei. Verdea mătase a broaştei trăia aici în bună înțelegere cu şapte nuferi albi. Un trib de broaşte păzea liniştea nopților, cu gorniştii în frunte. Bătrânul broscoi îşi ducea în tihnă şi mulțumire restul zilelor, nu mai avea griji, fiindcă noul capelmaistru – nepotul său, un tânăr cu ochi bine bulbucați – dovedise la ultimul concurs adversarilor că, în ciuda tuturor intrigilor, el continuă să nu aibă ureche muzicală, un adevărat şef de orchestră. Sămânța de peşte adusă de bătrânul decan prinsese. În apă trăiau acum crapi somnoroşi de baltă, caracudă, ceva mreană şi câteva soiuri de peşte mărunt, căpitanul ciorbei. Iarna, când apa lacului îngheța, venea un om cu un ferăstrău ruginit, încins peste cojocul scurt cu o curea lată în care era înfipt toporul. Omul se numea Stan, cobora cele trei trepte de piatră aşezate într-o parte a malului, sufla în palme şi sărea de câteva ori pe gheața groasă de un cot şi mai bine pe care creştea în zilele cu ger

fără zăpadă o barbă de promoroacă spumoasă şi rară. Aprindea ţigara şi prin fumul albastru, închizând un ochi, alegea locul copcii spre mijlocul, dar nu chiar mijlocul lacului. Făcea un semn cu toporul. Cerul era cenuşiu şi uscat. Săreau aşchii, praf alb, se făcea o gaură din care se strecurau aburi subţiri. Pe acolo intra ferăstrăul şi tăia o copcă rotundă sau pătrată după cum era gustul omului. Peştii veneau la copcă, Stan le dădea ce li se cuvenea, mâncare bună pentru peşti. Mai schimba o vorbă cu ei, le mai spunea ce mai e pe pământ, ei povesteau de-ale lor din apă. În fiecare zi, apoi, micul Cantemir venea cu o secure mică şi curăţa copca. Dar pe el nu-l cunoşteau peştii.

Micul Cantemir la heleşteu

— Ce-ai de gând să faci? întrebă micul Cantemir.

— Cândva, spuse omul, am tras nişte necazuri, dar şi foloase de pe urma unei piei de juncă. Pielea ăstuia nu-i însă bună decât de dat la peşti. Să vezi!

Sfârşindu-şi vorba, aruncă pielea în apă. Pe dată se repeziră asupra ei peştii, şi smulgeau de unde se nimerea. Bucăți inegale se desprindeau fără greutate, dar cu un fel de părere de rău, cum ați văzut destrămându-se mătasea veche, firele în rupere întârziind peste măsură, nu rupându-se, ci subțiindu-se treptat până la atom.

— Să stăm jos, zise omul.

Se aşezară unul lângă altul pe lespedea primei trepte. De multă vreme, aici creştea muşchi moale şi dens din care băiatul, dacă ar fi avut învoire de la mătuşi, şi-ar fi făcut saltea, plapumă, pernă şi haine de iarnă. Mătuşile însă nici să audă de aşa ceva! Ca niciodată, întreg tribul broaştelor dormea. Chiar paznicii adormiseră de vreme ce nu-şi strigau unul altuia cunoscutele lor minciuni: te văd-te văd, oaca-ca, oa-ca-ca, te-oa-ca-ca-văd-văd-oa-oa, te-văd-o-ca-oa-ca-ca etcetera. Ființa răbdătoare a muşchiului era rece, încremenită, vie totuşi, în felul blănii unui animal cu sânge verde. În curând, din pielea aruncată în apă nu mai rămase decât o zdreanță şi aceea fu înghițită pe nemestecate de un crap bătrân, venit probabil la spartul ospățului. Micul Cantemir deschise gura să spună şi el o vorbă. Omul de alături îi făcu semn să tacă.

— Aşteaptă, suflă el.

Nu aşteptară mult. În urma întârziatului crap bătrân, peştii, plutind la suprafața apei, se izbiră neliniştiți, pe neaşteptate, orbi, unii de alții, apa fierbea în adânc, sus se spărgeau băşici mărunte, mătasea broaştei se aduna tremurând pe margini, numai nuferii dormeau nepăsători şi în somn se legănau. Muțenia să fi lovit tribul broaştelor de aici? Aşa părea a fi. La cine ştie ce semnal, peştii se ridicară în cozi şi rămaseră înfipți în apa lacului împietrit tot atunci.

Vezi, cititorule, peştii creşteau din apă ca ierburile din pământ, iar rădăcinile lor erau cozile. Solzii luceau stins, gurile circulare se căscau flămânde spre înălțimea cerului, nu se auzea nimic: voiau încă de mâncare? Se rugau cuiva? Blestemau? Cui se rugau? Pe cineblestemau? Linişte ca în mâlul mărilor mari.

Şi cum stăteau astfel, unde se repeziră, măre, unii asupra altora şi începu cea mai tăcută luptă din câte s-au dat pe ape. Apa îi primea numai pe jumătate şi mai puțin încă, îi arunca în sus, iarăşi cădeau pe crestele elastice şi în schimbare continuă. Cei mari izbeau, răsucindu-se în acelaşi loc, apa cu cozile, cei tineri, mai sprinteni, se strecurau cu uşurință printre luptătorii greoi şi bătrâni, lăsând în urma lor dâre de spumă cenuşie. În trecerile repezi, încercau să le scoată ochii cu vârfurile înotătoarelor. Platoşele de solzi se izbeau scrâşnind, bucăți sidefii zburau în toate părțile. Unii intrau oblic cu cozile în tăişurile aripilor altora şi le retezau pe loc. Cei mai vicleni reuşeau să spintece cu o singură mişcare a cozii burtile moi ale celor mai puțini vicleni. Apa se făcuse de mercur încins. Mătasea broaştei se urcase pe maluri, nuferii tot nepăsători şi adormiți fuseseră împinşi într-o parte. Poate tăcerea broaştelor era strategică!

— Fii atent, zise omul, în urechea micului Cantemir. Nu se bat în grupuri, se bate fiecare pentru el, numai pentru el şi atât. Uite, mrenele se bat între ele, caracuda aşişderea.

Uite şi un crap care atacă o mreană, o caracudă spintecată de coada unui crap, cred că vezi.

Băiatul nu răspunse, el văzu cum, pe măsura desfăşurării bătăliei, luptătorii se împuținează. Victoria, se vedea desluşit, nu putea fi decât a peştilor mari. În gurile căscate peste măsură dispăreau în întregime luptători la fel de viteji, dar mai mici. Iată, o mreană de o palmă înghite cât ai clipi o caracudă de patru degete, care numai cu puțin înainte înghițise un pui de crap, care cu o clipă în urmă scăpase pe gât un frățior cât o scobitoare, care cu chiu cu vai reuşise să bage în el o surioară abia ieşită din icre care, la rândul ei, nereuşind să găsească ceva pe măsura-i, se umflase cu icre de caracudă.

Tot ce se petrecuse la început, spintecatul burților, duelurile în cozi şi celelalte, păreau nişte glume nevinovate, jocuri sportive, față de ce se întâmpla acum. Mreana de o palmă lunecă întreagă în gura unei mrene de două palme. Iar aceasta, încă înainte de a râgâi mulțumită, fu absorbită cu o putere grozavă în prăpastia cercuită cu inel sângeriu – gura unui crap de trei palme. Se găsi, bineînțeles, un crap de patru palme şi o mreană de cinci.

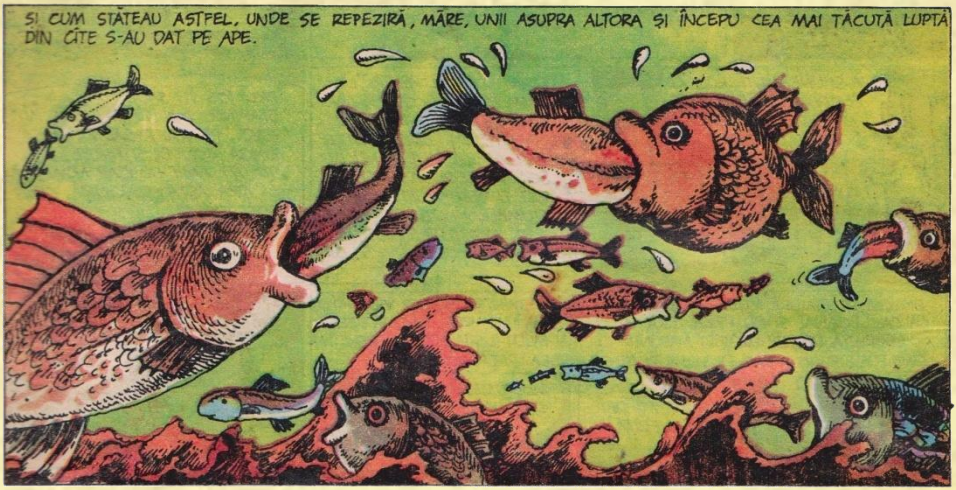

Şi ceva neobişnuit: un caras de o palmă jumătate reuşi să prindă în pâlnia gurii o mreană de aproape trei palme. Mreana se zbătu, carasul vântură apa cu coada, îşi zbârli

aripile de pe spate, unul din ochii lui rotunzi plesni; dar cu toată vitejia ei, mreana intra încet, încet prin inelul subțiat al gurii dușmanului. Pătruns atât de greu până la mijloc, trupul mrenei dispăru de aici înainte brusc. Carasul se umflă ca un caras ținut la îngrăşat mult timp pentru cine ştie ce expoziție de caraşi. Smalțul solzilor sări în câteva locuri. Gata-gata să cadă la fund, după câteva mişcări greoaie dar dibace din coadă el se redresă şi dispăru printre ceilalți luptători.

— E un caz rar, spuse omul – micul Cantemir îl privi cu atenție – unic. Aşa ceva se întâmplă o dată la o mie de ani, şi nici atunci. Suntem norocoşi, am văzut ceva.

In apă învălmăşeala se potolea. Apa se subțiase şi primea acum cu uşurință trupurile vii şi moarte. Dintre spinările solzoase ce se scufundau cu oboseală şi tăcute izbucni o explozie de forma unei mânătărci, solzi argintii şi oase albe.

— Nu cumva a fost carasul? întrebă cu părere de rău micul Cantemir.

— Se poate, zise omul. Asta ar fi rezolvarea clasică a cazului. Dar nu putem şti.

Întâmplător, micul Cantemir auzise odată de la nişte oameni mari câtă dreptate au, de cele mai multe ori, clasicii. Părându-i rău de ce spune, nu se putu abține:

— Totuşi, carasul era prea mic față de mreană...

— Orice caras care vrea să devină erou, riscă, spuse omul. Altfel nu se poate. Una şi cu una fac două, ce să mai vorbim.

— Numai caraşii?

— Şi crapii!

Văzându-l cum se trage, era un obicei, de sfârcul urechii drepte, micul Cantemir îşi zise că acest om poate să-şi bată joc de tine când nu te aştepți. Nu ştii niciodată când e seriosşi când nu. El spuse:

— Frunză verde de dai n-ai, unde pui nu mai găseşti. Să nu umblăm după potcoave de cai morți. De pomană căutăm coada prepeliței şi tot tăiem frunză la câini. Glume, dragă băiete, glume. Ascultă, vezi şi taci!

— Ascult, văd şi nu tac, sări micul Cantemir. Dacă aud şi văd de ce să tac? Nu vreau să tac. Îmi vine să nu tac. Uite, dacă tac, mă apucă un fel de nervi,şi mă mănâncă limba, zău dacă nu mă mănâncă, şi nu tac. Eu sunt pionier, nu ştiu dacă ştii. Pe cuvântul meu că nu vreau să tac, termină el aproape strigând.

— Nu-i nevoie să strigi, zise omul şi stătea iarăşi gânditor, după cât se vedea nu-i ardea acum să mai păcălească pe nimeni. Luă o piatră şi o aruncă în apa lacului. Apa nu zise nimic, dar o broască întrebă prin somn ce s-a întâmplat.

— Nu s-a întâmplat nimic rău, zise omul. Dormi liniştită.

Aerul se răcorea, era umed şi parcă sărat.

DE UNDE ȘTIAI CE O SĂ SE ÎNTÂMPLE LA HELEȘTEU ?
EH, NU S-A ÎNTÂMPLAT NIMIC, DAR EU AM VĂZUT MULTE, ȘTIU DESTULE; CÎTE UNELE MI S-AU ÎNTÎMPLAT CHIAR MIE CU MULT TIMP ÎNAINTE DE A MĂ NAȘTE.

— De unde ştiai, întrebă micul Cantemir, ce-o să se întâmple la heleşteu?

— Eh, făcu celălalt, cu un fel de zâmbet, nu s-a întâmplat nimic, dar eu am văzut multe, ştiu destule; câte unele mi s-au întâmplat chiar mie cu mult timp înainte de a mă naşte. Una din astea am să ți-o spun acum. Se pare că tu ai ceva în cap. Mă țin de promisiune, deşi timpul meu e măsurat. Altuia nu i-aş fi spus-o.

Acest altuia,băiatului îi făcu o mare plăcere. Era gata să strige în gura mare că omul din fața lui este cel mai mare, mai formidabil, mai cosmicdin câți întâlnise el în lunga lui viață. Dar în loc de toate acestea întrebă cu nevinovăția lui cunoscută:

— Cu mulți ani înainte?

Omul îl amenință cu un deget lung şi noduros :

— Băieţaş, nu umbla cu mâța-n sac, că i se văd unghiile.

Prins asupra faptului, micul Cantemir nu avu încotro, scoase mâța din sac, îi dădu drumul. Ea plecă să-şi caute peţitorii. Dar sacul nu-l aruncă băiatul, oricând puteai ascunde în el altă mâță. O găseşti repede chemând-o pe numele ei mic: pis, pis, pis... Fiindcă nu toți cei din preajma ta bagă de seamă că ascunzi o mâță-n sac. Cei mai mulți nu văd, sau se fac că nu văd,

* *

*

— La nunta tatii, de mult, eu jucam în coada danțului. Cât oi fi jucat nici eu nu mai țin minte. Atâta ştiu că mama, pe nepusă masă, pofti ouă de ştiucă. Toți fiind până peste cap băgați în nuntă, iar tata ginere, ce era să fac? Nici una, nici două, alerg la grajd. Acolo erau numai cele trei vaci țintate. N-aveam de unde alege. Am luat şi eu la întâmplare calul pag. Dau să-l încalec, pace! Nărăvaş şi plin de draci, fără chef de drum. Îi dau eu vreo câteva bice, mi le ia pe toate. Rămân acum şi fără bice. Nu mai stau la gânduri, îl umflu eu pe el în spate, şi cât ai clipi, ajung în pădure. Aici, apucă-te, Gheorghe, de căutat ouă de ştiucă. Leg calul de un fag subțire, umblu eu ce umblu şi dau de-o scorbură chiar în vârful unui paltin, c-am uitat să-ți spun, era o pădure de arțari. Vreau să intru, greu! Bag eu un picior, nu intră. Bag o mână nici atât. Bag capul şi văd că intră. Cotrobăiesc eu prin scorbură mult şi bine şi într-un cotlon săpat de carie, iacă; ouă de ştiucă. Iau cât îmi trebuie, şi când să ies, ioc! Capul nu voia. Îl las acolo şi mă duc să-mi iau calul. Gândesc eu: „Alerg acasă, iau un topor, mă întorc, lărgesc gura scorburei şi gata".

Când colo, vorba veche, cum că unde găseşti frâul, caută şi calul, nu se adeveri; calul, sătul de aşteptare, pesemne, plecase în lumea cailor. Lăsase numai vorbă frâului să-mi dea o mână de ajutor. Am luat-o, oricum, o mână de ajutor nu-i de lepădat, am pus-o bine, să fie acolo.

Cum mergeam eu prin pădure necăjit, mă întâlnesc cu un moşneag uscat, cu cămaşă de câlți şi plete albe. Moşneagul cioplea pe un butuc o talpă de sanie, fiindcă i se

crăpase o roată de la căruță chiar atunci. „Moşule, zic, dă-mi barda împrumut să-mi scot capul din scorbură”. „Măi flăcăule, ți-o dau, face el, dar fii cu băgare de seamă: barda mea-i a făta. Să nu care cumva s-o scapi jos, atâta îți spun”. „Las’ pe mine, moşule, strig eu cuprins de bucurie, n-avea grijă. Dau chezăşie părul meu încărunțit”.

Iau barda, mă întorc la scorbură, fac ce fac şi-mi scot capul. Când să zic doamne-ajută, scap jos barda, pe loc cățeaua dracului fată doi prunci: o bărdiță şi-un bărdoieş; semănau leit. Bag ouăle de ştiucă în sân şi când să plec îmi dă prin gând să opresc bărdița. Moşul cu trei şi eu cu golul? Zis şi făcut. Bag bărdița în căciulă, căciula o întorc pe dos, schimb încălțările, dreptul cu stângul, stângul cu dreptul, tocmai pentru ca moşul să nu bage nimic de seamă.

„Măi flăcăule, zice el când mă vede. În alți ani făcea doi. Acuma ce-o fi avut?” „De, moşule, atâta a făcut, un bărdoieş, am văzut cu ochii mei”. „Ei, să-i fie de bine dar, şi să vii la cumătrie când te-oi chema”. „Vin!”

Plec. Când să ies din pădure, mă întâlnesc cu un roi de albine. Ce mai roi, doamne! Mă iau după el. Nouă păduri, nouă ape mari, nouă ape mici, nouă stâni şi nouăzeci şi nouă de sate am lăsat în urmă. Ajungem într-o seară. Ca să nu mai lungesc vorba, iau eu toată mierea din scorbura unde-şi avea roiul sălaş, o scorbură ceva mai mică decât cealaltă, dar mai uşor de cercetat, fiindcă era singură, fără copac.

Acuma, în ce să pun mierea? Îmi rotesc ochii în jur şi văd doi tânțari. Îi prind, le jupoi pieile, fac două burdufuri şi le umplu cu miere. Cioplesc apoi cu bărdița o teleagă, încarc burdufurile şi ia-o, Gheorghe, spre casă! Nuntaşii m-or fi aşteptând şi mama se topeşte de pofta ouălor de ştiucă! Urc un deal, cobor la vale, şi tot aşa, deal, vale, vale, deal; nu ştiu cum se face că-mi scapă sus, tocmai în vârful crestei, teleaga din mâini şi se tot duce singură la vale şi intră într-un iaz ce se făcea acolo; apă largă şi adâncă, să nu-i dai de cap. Iar răul cel mare era că, între burdufuri, legasem şi ouăle de ştiucă, iar acuma ia-le de unde nu-s!

Ce era să fac! Mort de oboseală, mă întind pe o lespede de piatră moale şi călduroasă şi trag un pui de somn de trei

zile şi trei nopți. Într-a patra dimineață, după ce mă spăl cu apă la un izvor sec găsit pe acolo, văd un câmp pe care creştea mac. Până-n seară, din boabele macului aceluia mi-am împletit o frânghie lungă pe care am zvârlit-o cât am putut de sus. Mai sus de toarta din stânga a cerului n-a ajuns. Era bine şi acolo. Îi fac nodul, îl întăresc, urc apoi şi dau de rai. Porțile raiului, vraişte, nu mă întreabă nimeni nici cum mă cheamă. „Gheorghe!" aş fi spus, se înțelege, dar n-am avut cui. Gust eu o pară, un măr, mă plimb cu mâinile la spate, cum văzusem că se plimbă Vodă prin lobodă. Şi într-o poiană, să vezi lucrul minunii: Dumnezeu, la un loc cu alți moşnegi, făcea oale, iar tata era pristav peste olari.

Cum mă vede tata, nu se bucură, nu se încruntă. Mă ia frumuşel de mână şi mă duce lângă ceilalți: „Apucă-te de fă oale, prinde şitu meşteşugul"! N-aveam niciun chef să fac oale, aşa că tata mă ia de chică şi mă aruncă tocmai din inima raiului. Şi cad, măre, şi cad, îmi venea să cred că nu mai ajung. Lung e drumul ăsta! Când credeam că pot să-mi iau grija şi să aştept bătrânețea în linişte şi căzând mereu, mă pomenesc taman în mijlocul lacului cu pricina între burdufurile cu miere şi legătura cu ouă de ştiucă. Bun! Cum să ies de aici? Iar începe vremea să treacă. Şi trece, şi trece, şi trece. Şi trece, şi trece, şi trece, îmi crescu o barbă cât o clopotniță, neagră şi deasă. Iar o pupăză scoase pui in barba mea şi trăiau cu toții ca în sânul lui Avraam. Până într-o zi, când veni un lup să mănânce puii pupezei. M-am agățat şi eu de coada lui şi aşa am ajuns la mal, cu tot, cu miere şi ouă de ştiucă.

Ce să-ți mai spun ? Mă opresc aici. Destul să ştii că mama şi-a potolit setea de ouă de ştiucă, iar peste vreun an am deschis şi eu ochii la lumea mare, cum e în firea lucrurilor, feciorul tatii cel dintâi...

* *

*

Terminându-şi povestea, omul scoase dintr-un buzunar o pipă englezească, pe care scria de-a lungul muştiucului:

Old Slim-thick-headed şi dedesubt *A long sleeved coat*, cu alt caracter de literă. Fumul pipei urca încet.

Întrebările se năpustiră asupra băiatului şi el voi să le arunce pe toate în capul omului care fuma, dar un cuc sur nu-llăsă să vorbească, ci vorbi el dintr-o stea apropiată.

— Cred că e timpul să mergi la culcare, zise omul. „Oamenii ăştia parcă n-ar face altceva decât s-ar strădui să semene în cele din urmă cu mătuşile mele", îşi zise băiatul.

— E târziu, adăugă unul.

— E devreme, zise băiatul.

— E cum vrei s-o iei, zise omul. Eu te las. Am nişte păcăleli importante de rezolvat.

Băiatului îi veni să se prăpădească de râs pe seama celor ce urmau la păcăleală. Era sigur că vor fi bine păcăliți. Omul îşi cunoştea meseria

— Arde-i tare! strigă el

Intr-o zi te iau ucenic, strigă la rândul său omul din depărtare, acum era departe, nu se mai vedea, fumul rămas se destrăma în locul unde stătuse, glasul i se mai auzea şi râsul lui care vindeca bolile, şi pe urmă nici râsul.

Micul Cantemir la sfârşitul nopţii soarelui de lapte

Şi o repede schimbare urmă.

Lumina în care lumea acestei nopți de pomină se făcea că trăieşte începu să se tulbure. Micul Cantemir se simți luat de somn, înfăşurat în pânze şi arome, purtat printre fluturi, berze şi păuni. Nu era altul decât Somnul-apelor, cel mai lacom somn, care trecând pe aici – era tocmai timpul lui – vru să-l ia pe băiat cu el. Dar băiatul nu era dintre cei ce se lasă duşi cu una, cu două. Nu! Cu ultimele puteri, el se apucă strâns de o pană de porumbel ce plutea la voia întâmplării. Somnul-apelor încercă să-l smulgă. Nu reuşi, timp de stat nu avea, aşa că-l lăsă în plata domnului şi se duse; oarecum indispus, fireşte; i se întâmpla prima oară să nu poată lua ce pofteşte, fie om, piatră, floare, arbore sau jivină, pod de casă, televizor, cal de curse, orice i s-ar fi ivit în cale. Avea de ce să fie îngrijorat.

Iar micul Cantemir se pomeni lângă trunchiul gros al cireşului. Cireşul care acum era la locul lui, mai încărcat cu floare ca oricând.

— Ei, cum a fost? se interesă el, ca unul care ar fi asistat nevăzut la tot ce s-a petrecut înainte.

— Mi se pare, răspunse băiatul cu îndrăzneală, că eu ar trebui să întreb.

— Ai rămas neschimbat, băiete, mormăi cireşul. Aşa cum te ştiam. De loc nu ți-a trecut, văd bine.

— Nici n-a avut când, zise băiatul. Abia a început.

— Ce? tresări cireşul.

Fiind foarte bătrân, de multe ori el pierdea firul vorbei, nu reuşea să rămână atent, fapt pe care unii îl speculau în folosul lor.

— Mai nimic, zise la întâmplare micul Cantemir.

— Hai, hai, zise bătrânul obosit peste măsură, du-te la culcare.

Altă lumină luă locul celei de noapte, ea năvăli de pretutindeni; iată munții, mările, cetățile, fumuri fumegând şi Mama Pământului cu şolduri cât dealurile şi umeri înalți până la norii Cirus, şi cai, şi elefanți, şi palmieri. Iar la rădăcina arborelui, micul Cantemir. Vor trece anii şi va creşte băiatul până la om, dar această noapte va rămâne întreagă şi mereu mai înțeleasă cu trecerea vremii, însăşi copilăria.

EI CUM A FOST ?
SE ÎNȚELEGE, LA CONSILIUL CIREȘILOR, ÎN CARE ALTĂ PARTE SĂ FI FOST?
BĂTRÂNE, BĂTRÂNE, PĂCAT CĂ AI LIPSIT; SPUNE-MI MĂCAR UNDE AI FOST?

— Bătrâne, bătrâne, zise băiatul către cireş, păcat că ai lipsit; spune-mi măcar unde ai fost.

— Se înțelege, spuse cireşul – glasul îi slăbea cu fiecare cuvânt – la consiliul cireşilor, în care altă parte să fi fost!?

— De fapt îmi eşti dator, strigă băiatul, crezând că astfel îi poate aduce glasul înapoi. Ție nu ți-am cerut încă nimic şi trebuiesă-mi dai milioane de răspunsuri, mai stai…

— Aaaaltădaaată, aaaltădaaa…

Doar atât se mai auzi.

* *

*

Multe am mai avea de spus, puțin timp ne-a mai rămas.

Veți crede au ba, noaptea prin care ați călătorit împreună cu micul Cantemir cu adevăr s-a întâmplat primăvara, într-un vârf de timp, de unde şi iarna şi vara amândouă se văd: una rămasă în urmă, cealaltă venind în

întâmpinare. A fost atunci când lună nu-i şi dorm în pace vietăţile pământului, iar în cer ard multe stele, da, este un timp când multe se pot întâmpla, poveştile cad de pretutindeni şi te împresoară. Acum toate sunt altfel decât sunt, şi cuvintele capătă înţelesuri felurite şi le vezi ieşind din împerecherile lor fireşti şi colindând singure alte colinde, iar proverbele coboară pe pământ şi umblă. Da, hărăzită îţi poate fi o astfel de noapte, dacă norocul şi întâmplarea te aduc să vezi clipa când viaţa florilor începe într-un cireş, scurtă şi fericită viaţă albă şi atotputernică.

Dar să ne grăbim. În curând, mătuşile micului Cantemir vor apărea speriate, cu ochii cârpiţi după un somn neterminat, în pragul uşii, vor striga numele băiatului şi printre strigăte vor găsi loc să-şi arunce învinuiri pentru lipsa lui. „Ce s-a întâmplat? Unde a dispărut? De ce patul e neatins? Unde-i băiatul?” El se va îndrepta atunci spre ele liniştit, cu mâinile în buzunare, nici vesel, nici trist.

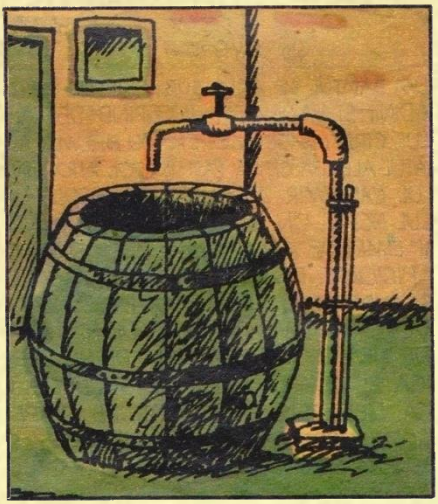

Va fi zi albă, roşie la locul de început al soarelui aflat încă pe drumul de dedesubt. Cireşul e un cireş înflorit, butoiul cu apă, un butoi cu apă. Gardul grădinii, stâlpii porţii, poarta grădinii, grădina în înverzire, heleşteul, pomii şi restul, liniştea din dimineţile de acum, de demult, şi de mai târziu.

Văzându-l teafăr şi nevătămat pe nepot, mătuşile vor da teama la spate, îşi vor

aşeza mâinile în şolduri, ma'Amalia împietrind, ma'Magdalena strigând:

— Ce-i... ce-i... ce-i cu tine în halul ăsta?

„Care o fi halul meu?" va trece gândul prin capul băiatului. Mătuşile adormiseră în adâncul celor două fotolii din hol la a cincea partidă de domino. Lumina zilei le risipise somnul.

— Vai, Magdalo, lasă băiatul, ia te uită, drăguța mea, priveşte în partea asta, ia uite minune, a înflorit cireşul. Când? Magdalenă, vai ce bogăție acolo!

Acestea vor fi vorbele neaşteptate ale ma'Amaliei.

Şi amândouă vor bate din palme şi se vor rostogoli cu viteza luminii înapoi, pieziş, în copilărie. Şi-l vor ierta pe micul Cantemir, ceea ce pentru el nu va însemna o noutate.

Dar puiul de vulpe? Ascultați!

Băiatul va merge la cuşca lui. Nu se va mira găsind sticla cu lapte goală, laptele băut, strachina linsă şi pe o parte şi pe alta. Puiul de vulpe va dormi cu botul pe coadă, privindu-l astfel, băiatul se va încredința că animal mai ascultător ca acesta, cuminte şi nevinovat, aproape prost, nu se poate afla.

Mai departe.

Întreaga vară, el va face totul – v-am spus şi la început – ca să se îmblânzească şi se va îmblânzi mereu, va juca maroco şi țintar cu puii de rață şi cu găinile bătrâne, va fi cel mai bun prieten al pisicilor şi prietenul apropiat al ciinelui Bob care, pe la jumătatea lunii iunie, se va întoarce de la cură. Puiul de vulpe va învăța să mănânce supă cu găluşte, dulceață de

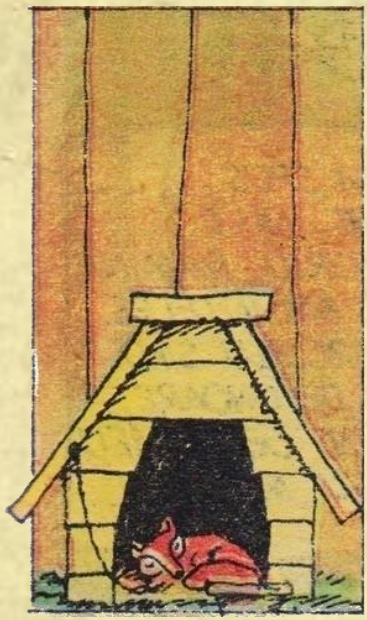

vişine, pâine cu unt, turtă dulce, niciodată carne, cremă de zarzavat, morcovi, salată de roşii, se va dovedi neîntrecut în folosirea cuțitului şi a furculiței şi, de necrezut, în mijlocul cârdului de gâşte va paşte iarbă pe malul heleşteului. Şi va veni toamna. Belşugul va curge spre casele oamenilor, bobocii se vor număra cu miile, micul Cantemir va fi mai mare. Iar într-o noapte, blândul fecior al vulpii va deschide cu laba lui domestică coteţul găinilor şi va mânca pe loc cinci moţate şi două porumbace. Şi va lua cu el trei raţe leşeşti şi le va duce fraţilor săi, în pădurea mare, cei ce demult îl aşteptau pe el, din iarnă – vremea când mama vulpe îi hrănise pe toţi cu laptele ei.

SFÂRŞIT

CUPRINS

Micul Cantemir şi cireşul 3
Micul Cantemir şi Frica-de-întuneric..... 11
Micul Cantemir şi Umbra..... 18
Micul Cantemir şi matematica..... 26
Micul Cantemir iese din încercuire 31
Micul Cantemir la mare..... 38
Micul Cantemir şi stâlpul porții..... 42
Micul Cantemir şi mincinosul cu mustață subțire 47
Micul Cantemir şi Miezilă..... 52
Noi peripeții ale micului Cantemir 58
Micul Cantemir şi calul fermecat..... 64
Micul Cantemir şi cartea care striga după ajutor..... 70
Micul Cantemir şi povestea celor doi neghiobi 76
Întâlnirea dintre micul Cantemir şi Păcală 79
Micul Cantemir la heleşteu 86
Micul Cantemir la sfârşitul nopții soarelui de lapte..... 95

BUN-
RĂU
BUN-
RĂU
BUN-
RĂU